

prosvetni delavec

Glasilo delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije,
Ljubljana, 20. oktobra 1980 – št. 16 – letnik XXXI

21. generalna konferenca UNESCO

Štirideset dni bo trajalo zasedanje 21. generalne konference UNESCO, te svetovne skupščine za izobraževanje, znanost, kulturo in komunikacije, ki te dni prvič v zgodovini zaseda v Jugoslaviji. Beograd je preplavljen z njenimi člani, saj sestavlja UNESCO kar 152 držav in skoraj prav toliko mednarodnih organizacij.

Konferenca se je že na začetku soočila z vsemi hudimi nasprotji sodobnega sveta — z naraščajočimi razlikami med razvitimi in nerazvitimi, z vojnimi žarišči, oživiljanjem nacizma, z rasizmom, kolonializmom in grobim kršenjem človekovih pravic. Soočila pa se je tudi z duhom človeka, ki naj bi jo odprl, pa je žal moral pred tem oditi. Soočila se je s Titom, ki je bil tudi na tej konferenci pojem vsega najboljšega, za kar se zavzemajo Združeni narodi. Njegov lik je prevel dal delo od vsega začetka, premnoga njegova misel je bila

znova poudarjena prav v trenutkih, ki so bili obremenjeni z nasprotji, da bi pomagala prebroditi krivice in glasno trkala na vest človeštva.

Jasne cilje si zastavlja UNESCO, ki se od samega začetka svojega delovanja po zadnji vojni odlikuje z naprednimi stališči. Mednje sodijo zlasti napore za ohranitev miru, ki je prvi pogoj razvoja. Zato UNESCO odločno obsoja oboroževanje in se po svojih močeh zavzema za razorožitev. V zadnjih letih stopa v ospredje njegovih ciljev še posebej projekt »Nova mednarodna ekonomska ureditev« — velika akcija, ki naj prispeva k bolj poštenim mednarodnim odnosom, zlasti v prenosu znanja in tehnologije, ter k večji solidarnosti med razvitimi in nerazvitimi. Prizadevanjem za uveljavljanje človekovih pravic ter boj proti vsem oblikam diskriminacije in izkoriščanja je namenjena pri tem posebna pozornost, saj je

na svetu toliko ljudi, ki trpijo zaradi kolonializma, rasizma, fašizma, neenakopravnosti žensk, narodov, narodnosti. To so veliki cilji, ki jih skuša UNESCO uredničevati s pomočjo izobraževanja, znanosti, kulture in komunikacij.

Kot nikoli doslej je na tej skupščini poudarjeno zlasti izobraževanje. Ne le kot človekova pravica, temveč tudi kot njegova dolžnost, da bi lahko prispeval najboljše k premostitvi skoraj grozljivih problemov človeštva. Človek, pa naj bo to v razviti državi ali v deželi v razvoju, na vasi ali v mestu, bel ali črn, mora imeti možnost izobraževanja. V ta namen UNESCO podpira raziskave, publikacije, seminarje, podiplomske šole in tudi neposredno pomaga tam, kjer je nujna največja.

Druga značilnost izobraževanja je tesna povezava tega področja z delom v proizvodnji, najsi bo industrijski ali poljedelski. Znanje naj se čim

Med drugim preberite

- STVARNO IN DALJNOSEŽNO, str. 2
- KADROVSKE SLUŽBE PRED NOVIMI NALOGAMI, str. 3
- NEKAJ MISLI PO TEDNU OTROKA, str. 4
- SKRIBIMO ZA ZNANJE, ZANEMARJAMO ZDRAVJE, str. 5
- ŽIVLJENJE, POLNO UREJENOSTI IN DOSLEDNOSTI, str. 8

prej preskusi. Uporabiti ga moramo, ne le z namenom, da bi nam koristilo, temveč tudi zato, da bi ga utrdili, da bi ob njegovi uporabi začutili nove probleme, ki nam bodo gonilo za iskanja novih rešitev.

Generalna konferenca je poudarila, da ne more biti enotnih svetovnih učnih načrtov za posamezne vede. Toliko znanja se je nakopičilo v svetovni zakladnici znanosti, da je treba izbirati glede na potrebe, pri tem pa tudi zagotoviti, da bo usmeritev segla dovolj daleč. Kajti le v povezavi temeljnih zakonitosti, ki nakazujejo smer, z uporabo znanja v vsakdanjem delu, ki predstavlja naše korake k napredku, bomo šli pravilno pot.

Nova usmeritev je tudi širjenje pojma šola in učitelj. Šola ni le osnovna, srednja, višja, visoka, podiplomska. Šola je tudi izobraževanje ob delu, nenehno strokovno izpopolnjevanje, delavska univerza, samoizobraževanje. Znanje je tisto, ki naj ga preverjamo, ne način pridobivanja. In učitelj ni več samo šolnik. Odkar industrija ne more več tekmovali na svetovnem tržišču, če se ne obnavlja vsake tri do pet let, odkar kmetijstvo in gozdarstvo nenehno terjata izboljšave, mora biti učitelj tudi inženir v tovarni, agronom, ekonomist, tehnik — vsakdo, ki zna več kot njegovi sodelavci in je zato dolžan, da jim prenaša znanje. Ta večja potreba, ta nujna po vsakodnevnem prenosu znanja na sodelavce, zahteva od vsakega učitelja, pojmovanega v najširšem pomenu, da se tudi sam vsak dan uči, ter vsak dan preverja svoje delo. Morda bo ta nujna sprememba v pojmovanju, kdo je učitelj, tudi prispevala k boljšemu poznavanju njegovega trdega dela, njegove potrebe po stalnem dopolnjevanju znanja, njegove zahteve, da bi mu bila odprta pot in dana pomoč do najvišje izobrazbe. Tudi UNESCO upa, da bo v teh novih razmerah, v katerih je hiter in učinkovit prenos znanja skozi izobraževanje v delo pogoj ne le napredka, temveč kar preživetja, dobilo učiteljevo delo — kjerkoli ga že opravlja — več spoštovanja.

Ustvarjanje znanja je druga dokaj boleča naloga UNESCO. Boleča zato, ker imajo tudi tu monopol razviti. Kar 92% znanstvenikov živi v vsega 20 državah. Te niso vodilne le v znanosti, temveč tudi v gospodarstvu. Vse bolj se kaže resnica, da je znanje

ključni pogoj razvoja. Kdor ga ima, ima tudi ekonomsko moč. Zato ni čudno, če v teh državah narašča dohodek na prebivalca tudi po 200 dolarjev letno, v deželah, ki znanja nimajo, pa komaj za dva dolarja.

UNESCO si prizadeva postopno — velikokrat ob hudih napadih nanj — graditi bolj pošten sistem prenosa znanja in tehnologije, novo mednarodno ekonomsko ureditev. Novih odkritij naj ne bi skrivali, zapirali s patenti, temveč naj bi jih objavljali, da bi lahko rabila vsem, ki jih potrebujejo. Razviti naj bi tu pokazali več solidarnosti z nerazvitimi, namesto da na novem znanju gradijo predvsem nove možnosti izkoriščanja.

Naivno bi bilo pričakovati, da se bo taka solidarnost razvila čez noč. Tega tudi UNESCO ne pričakuje, čeprav jo poudarja. Skušaja pa organizirati raziskave surovin, energije, vode, zraka, zdravil, novih gradiv — in vse dosežke teh raziskav široko objavlja ter brezplačno ponuja vsakomur, ki bi mu lahko pomagal. Vse, karkoli doseže UNESCO v svojih programih, je last vsega sveta. Vsakdo to lahko uporablja, ponatisne, razmnožuje.

Poseben sklop dejavnosti UNESCO, področje komunikacij, skrbi za čim boljše informiranost, ne le izobraževalno, znanstveno in kulturno, temveč tudi gospodarsko. Prizadeva si zgraditi novi mednarodni komunikacijski red, ki pa je prav zaradi velike gospodarske vloge marsikateri nadnacionalni družbi trn v peti.

Ne nazadnje je tu področje kulture, ki je temelj ozaveščanja vsakega človeka in bistveni pogoj celostnosti vsake družbe. UNESCO skuša spodbujati nacionalne kulture, ščititi svetovno kulturno dediščino, vzgajati za enakopravnost, mir in razumevanje ter solidarno sodelovanje med narodi. Kajti zadnje niso le lepe besede in tudi ne dolgoročne sanje človeštva. V analizah današnjega položaja sveta, pa naj gre za tiste v UNESCO ali v drugih organizacijah, se kažejo tako hudi problemi podhranjenosti in celo lakote prebivalstva, revščine, prenaseljenosti, bolezni, neznanja, da solidarnost ni več vprašanje dobronamernosti razvitejših. To tudi ni več samo vprašanje njihove vesti. To je pogoj za njihovo preživetje.

ALEKSANDRA
KORNHAUSER

Vozlišča nove mreže

S seje sveta za vzgojo in izobraževanje

Med vprašanja, ki imajo v razpravah o usmerjenem izobraževanju osrednje mesto, sodi ta trenutek tudi oblikovanje nove mreže vzgojno-izobraževalnih organizacij, ki bodo izvajale programe usmerjenega izobraževanja, ali — kot pišejo v uradnem jeziku — »razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji«. O teh vprašanjih so razpravljali tudi na Svetu za vzgojo in izobraževanje pri Predsedstvu RK SZDL dne 6. 10. 1980.

Predlog, ki bo šel v kratkem v javno razpravo, obsega kot celota dvoje gradiv: družbeni dogovor o razmestitvi izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja v SRS, ki mu je Zavod SRS za šolstvo dodal poleg obrazložitve tudi metodologijo za načrtovanje mreže, in predlog mreže teh organizacij, ki ga pripravlja Izobraževalna skupnost Slovenije z usklajevanjem predlogov posebnih izobraževalnih skupnosti in drugih dejavnikov z določili navedenega družbenega dogovora.

Mrežo organizacij, ki bodo v usmerjenem izobraževanju izvajale različne programe, je treba preoblikovati zaradi globinskih sprememb vzgojno-izobraževalnega sistema, strokovnih, gospodarskih, družbeno-političnih in drugih razlogov. To mrežo moramo oblikovati tako, da bo vzgojno-izobraževalna dejavnost v svojih vozliščih — posameznih središčih čim bolj učinkovita, po izboru usmeritev in smeri ter po številu učencev in študentov pa tudi skladna s potrebami združenega dela, določenega območja in celotne družbe.

Sedanja mreža organizacij za srednje izobraževanje vseh teh pogojev ne izpolnjuje. Vendar je ni mogoče preoblikovati čez noč, so poudarili na seji. Preoblikovanje bo proces, ki bo trajal celo desetletje. Verjetno bodo začetne spremembe največje in najbolj občutne. Razumljivo je, da moramo omogočiti učencem, ki zdaj obiskujejo srednje šole, da nemoteno dokončajo šolanje, vendar moramo hkrati znotraj stare mreže ustvarjati novo, bolj ustrezno razporeditev vzgojno-izobraževalnih programov.

OSREDOTOČENJE ALI RAZPRŠITEV?

V razpravi sta se izoblikovali dve možnosti, ki lahko predstavljata dve skrajnosti rešitvi: osredotočiti izobraževanje v posameznih usmeritvah v nekaj velikih središčih ali pa ga razpršiti po vsej republiki in ga krajevno čim bolj približati kandidatom. V prvem primeru bomo dobili močna izobraževalna središča, v katerih bodo lahko izvajali vse vzgojno-izobraževalne programe določene usmeritve in s tem omogočili učencem vključevanje v različne smeri in na več zahtevnostnih ravneh. V drugem primeru bomo imeli skoraj v vsakem večjem kraju in v vsaki občini kako središče usmerjenega izobraževanja. V manjših krajih bo ta mozaik enot in oddelkov z različnimi programi, usmeritvami in smermi (»polivalentni centri«).

Zagovorniki čim večjega osredotočenja programov v večja središča poudarjajo strokovne prednosti take rešitve, nasprotniki pa jim očitajo, da bi bilo tako osredotočenje v nasprotju s političnim razvojem Slovenije in bi utegnulo celo krepiti socialno razlikovanje, saj šolanje ne bi bilo enako dostopno podeželski in mestni mladini.

Iskati bo torej treba zmernejšo srednjo pot, upoštevati obsto-

ječe gnotne in kadrovske možnosti, mrežo domov učencev, tehnološko raven organizacij združenega dela, v katerih bosta potekali proizvodnja in delovna praksa učencev, možnosti in meje dnevne migracije (prevoza) učencev v šolo in še kaj.

V razpravi o merilih, ki bi jih morale izpolnjevati organizacije za usmerjeno izobraževanje, so se izoblikovala nekatera trdnejša stališča. Prednost morajo imeti vsekakor take vzgojno-izobraževalne organizacije, ki bodo izvajale več vrst vzgojno-izobraževalnih programov določene usmeritve, npr. v srednjem izobraževanju skrajšane, temeljne in nadaljevalne programe. Če odstopamo od tega merila, bomo obdržali v novih razmerah ločene sedanje poklicne in tehniške šole. Vsako središče mora biti sposobno za izvajanje izobraževanja mladine in odraslih, ki se bodo izobraževali ob delu ali iz dela. Vsako središče naj bi izvajalo ne samo programe za pridobitev strokovne izobrazbe, temveč tudi programe usposabljanja in izpopolnjevanja te izobrazbe. Razumljivo je, da se bodo morale vzgojno-izobraževalne organizacije v ta namen povezati med seboj in z organizacijami združenega dela iz materialne proizvodnje.

NAČELO INDIVIDUALIZACIJE VELJA TUDI ZA MREŽO

Po navedenih merilih bi morale vzgojno-izobraževalne organizacije za srednje izobraževanje imeti v prvem letniku vsaj tri oddelke, če se programi pozneje cepijo v več smeri (sicer bodo kasneje posamezne skupine majhne in predrage), in vsaj dva oddelka pri programih za pridobitev izobrazbe, ki se kasneje ne cepijo na več smeri ali vsaj nimajo smeri različne zahtevnosti.

Poleg teh splošnih načel pa bo treba upoštevati še druge okoliščine: posebne potrebe združenega dela, obmejna območja, možnosti za komplementarno dopolnjevanje več vzgojno-izobraževalnih organizacij ipd. Mreža organizacij za usposabljanje in izobraževanje mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bo morala upoštevati še druge okoliščine.

V času javne razprave o mreži organizacij za usmerjeno izobraževanje bodo organizirani območni posveti. Na njih bodo obravnavali predloge in potrebe posameznih krajev in reševali tudi posamične primere. Tako kot na drugih področjih je tudi tu načrtovanje »srečujoče«, saj mora povezovati in usklajevati različne vidike in interese. Pri tem so vredne upoštevati priporočila ljubljanske univerze, ki so bile posredovane na seji: če že nismo utegnili vnaprej zasnovati mreže bolj strokovno in znanstveno, jo moramo vsaj postopno uvajati in strokovno spremljati njeno preoblikovanje, upoštevati, kaj imamo in kaj hočemo doseči — kritične primere pa reševati posamično.

JOŽE VALENTINČIČ

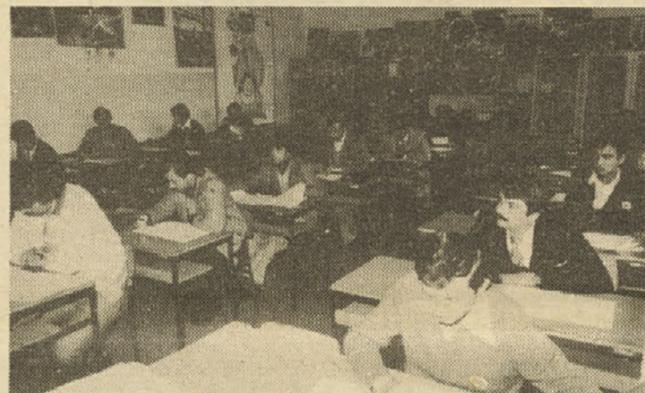
Stvarno in daljnosežno

S posveta izvršnih sekretarjev OK ZKS, odgovornih za izobraževanje

Posvet izvršnih sekretarjev in drugih članov občinskih komitejev ZKS, odgovornih za naloge komunistov pri vzgoji in izobraževanju, ki je bil 2. 10. 1980 v Ljubljani, je obravnaval aktualna vprašanja na področju vzgoje in izobraževanja, zlasti še: potek priprav na uvajanje usmerjenega izobraževanja, srednjeročno načrtovanje, preoblikovanje mreže organizacij, ki bodo izvajale usmerjeno izobraževanje ter uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov.

Posvet je pripravil CK ZKS po sklepu nedavne seje Predsedstva CK ZKS (o seji smo poročali v prejšnji številki našega glasila). Vodil ga je izvršni sekretar CK ZKS za naloge in delo komunistov v vzgoji in izobraževanju Emil Rojc, daljše prispevke pa sta za uvod v razpravo podala tudi Marjan Jelen, član IO Predsedstva RK SZDL, in Dušan Šinigoj, podpredsednik Izvršnega sveta skupščine SRS.

Priprave na frontalno uvajanje usmerjenega izobraževanja v šolskem letu 1981-82 potekajo, kot je poročal Marjan Jelen, po sprejetem akcijskem načrtu. Zelo pospešeno tudi novi učbeniki. Na območnih posvetih se dogovarjajo o proizvodni in delovni praksi učencev, da bo zanje pravočasno vse poskrbljeno. Nekatero organizacijo združuje

Mladi kovinarji se izobražujejo

(Foto: Karel Gornik)

nega dela sicer sprašujejo, kdo jim bo to prakso plačal — kot bi reforma ne bila zadeva celotnega združenega dela, v splošnem pa vse družbene sile dosti usklajeno sodelujejo pri pripravah za usmerjeno izobraževanje.

Če potekajo v republiki priprave po načrtu, pa tega žal ne moremo trditi za vse občine. Razpravljali so poudarili, da nekateri družbenopolitični in strokovne priprave ne sežejo do »baze« — do temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti. Bore malo smo doslej storili za pripravo kadrovske službe za nove naloge in za metodično usposabljanje inštruktorjev, ki bodo v organizacijah združenega dela vodili proizvodno in delovno prakso učencev. V temeljnih organizacijah ni čutili dovolj dejavnosti sindikatov, ki bi morali ustvarjati ozračje za reformo. Tudi učitelji še niso dovolj pripravljeni nanjo. Razlage usmerjenega izobraževanja, ki jih dajejo posamezni učitelji staršem, niso niti spodbudne, niti pravilne. Domišljamo si celo, da lahko usposobimo srednješolske učitelje za globinske spremembe in zahtevne naloge, ki jih prinaša usmerjeno izobraževanje, z dvodnevni seminarji.

V pripravah na uvajanje usmerjenega izobraževanja pozabljamo v nekaterih občinah na delavske univerze. Puščajo jih ob strani, čez noč jim odvzemajo šolske oblike, ki dajejo delavskim univerzam velik del dohodka, in jim ne pomagajo, da bi se postopno — tako kot druge izobraževalne organizacije — preusmerile k novim nalogam. Za delavske univerze so to: dopolnilno izobraževanje in stalno izpopolnjevanje odraslih za delo, za samoupravljanje in politično delovanje, za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in za raznotere druge potrebe delavcev in občanov. Hkrati je treba seveda zagotoviti delavskim univerzam tudi trdno gnotno osnovo.

NAČRTUJMO S POGLEDOM V PRIHODNOST!

Vzgojo in izobraževanje postavljamo na nove družbenoekonomske temelje. Prehod k novim družbenoekonomskim odnosom pa ni, kot je poudaril Dušan Šinigoj, postopen — to je kakovosten skok, ki bo učinkoval na izobraževanje dolgoročno. Medtem ko so se doslej zbirala sredstva za izobraževanje iz dogovorjene davčne osnove, podobno kot v proračunskem sistemu, se bodo odslej ta sredstva združevala iz dohodka. Delavci vseh gospodarskih panog in družbenih dejavnosti, vključno z vzgojo in izobraževanjem, bodo združevali del dohodka, ki so ga ustvarili s proizvodnjo, s svobodno menjavo dela ali storitvami in tako zagotavljali sredstva za svoje in skupne kadrovske ter izobraževalne potrebe.

4 % kot je bilo spčetka predvideno, še manj pa 7 %, kot predvidevajo plani občinskih izobraževalnih skupnosti). Ta razlika med želeno in stvarno rastjo družbenega proizvoda pomeni veliko denarja, s katerim ne moremo računati. Čeprav uvrščamo izobraževanje med prednostne družbene dejavnosti, bomo morali tudi znotraj tega področja skrbno izbirati, čemu bomo namenili več in čemu manj denarja. Če kje, se bomo morali omejiti v novih naložbah. Investicijske potrebe (želje), ki so jih za srednjeročno obdobje na področju vseh družbenih dejavnosti prikazali načrtovalci, znašajo v republiki več kot 1600 milijard starih dinarjev, v občinah pa še nekaj več! Skoraj polovica od teh naj bi bila namenjena naložbam v izobraževanje.

Kot bi bilo bistvo reforme v novih zidovih in šolskih stavbah — ne pa v novi vsebini vzgojno-izobraževalnega dela, v novih družbenih odnosih, v bolj sodobnih oblikah in metodah dela!

OSEBNI DOHODKI PROSVETNIH DELAVCEV NE SMEJO ZAOSTAJATI

Zaostrene gospodarske razmere, s katerimi moramo računati v prihodnjih letih, ne smejo ovirati rednega dela na področju vzgoje in izobraževanja, nadaljnega razvijanja celodnevne osnovne šole, uvajanja usmerjenega izobraževanja ter uresničevanja drugih prednostnih nalog. Tudi osebni dohodki prosvetnih delavcev ne smejo zaostajati za osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu in drugih družbenih dejavnostih. Analize so pokazale, da ravnanje občin v tem zelo različno. Imamo nerazvite občine, ki z gledno skrbijo, da osebni dohodki prosvetnih delavcev ne zaostajajo za dohodki delavcev drugih področij. Imamo pa razvite občine, ki za to ne skrbijo. Kaže, da bo treba postaviti pred politično odgovornost občine, v katerih je povprečen osebni dohodek prosvetnih delavcev daleč pod povprečnim dohodkom delavcev v gospodarstvu. Najmanj, kar lahko pričakujemo je, so

Šola in muzej

Ob začetku šolskega leta, ko načrtujete svoje delo, je prav, da pomislite tudi na obiske muzejev. Predvsem učitelje zgodovine in šolska vodstva opozarjamo na Muzej ljudske revolucije Slovenije. Muzej ljudske revolucije Slovenije je naslednik Znanstvenega inštituta pri IOOF, ustanovljenega z odlokom IOOF 12. 1. 1944. Muzej hrani okoli 12.000 muzejskih predmetov, 180.000 fotografij iz predvojnega, vojnega in povojnega obdobja v SR Sloveniji in 17.000 partizanskih grafik in risb. Kot osrednji muzej z razstavo, ki obravnava zgodovino predvojnega delavskega gibanja in KPS in narodnoosvobodilni boj 1941—1945, daje kratek sistematičen prikaz vseh najpomembnejših dogodkov navedenih obdobj. K temu štejemo tudi partizansko saniteto, tehniko, delavnice, denarništvo in drugo.

V sodobnem vzgojno-izobraževalnem procesu je obiskovanje muzejev zelo pomembno. Muzeji dopolnjujejo znanje, pridobljeno v šoli. Kustos-pedagog se pri svojem delu ravna po sodobnih didaktičnih načrtih pedagoškega dela v muzejih: uporablja metodo pogovora, demonstracije, opazovanja, vse v želji, da mladega obiskovalca budi zanimanje in ga pravilno usmeri, ko pa veliko pripomore k uresničevanju vzgojno-izobraževalnih smotrov. Pri njegovem delu pa mu lahko veliko pomagajo prav učitelji zgodovine. Le-ti bolje

poudarili v razpravi je, da so osebni dohodki prosvetnih delavcev izenačeni z osebnimi dohodki delavcev občinske uprave.

Pedagoški delavci morajo skrbeti tudi sami, da ne bo denar, namenjen vzgoji in izobraževanju ter njihovim osebnim dohodkom negospodarno uporabljen. V šolah se ponekod razrašča administracija, nekatere naložbe nesorazmerno višajo vzdrževalne stroške. Vse to gre tudi v breme učiteljevih osebnih dohodkov.

Čeprav smo zavrnilli zvišane normative učiteljeve učne obveznosti v srednjih šolah, se bo treba za nekatere druge normative še dogovarjati, upoštevajoč stvarne gospodarske možnosti in družbene potrebe. Težko je razumeti, da v imenu normativov v nekaterih vzgojno-varstvenih organizacijah odslavlajo otroke, čeprav vedo, da je redno odsotna kar tretjina vpisanih otrok!

NEKAJ NEPOSREDNIH NALOG

Med neposredne naloge, ki čakajo komuniste in druge prosvetne ter družbene delavce v bližnji prihodnosti, sodijo zlasti: usposabljanje OZD in njihovih kadrovske službe za naloge, ki izvirajo iz novih družbenoekonomskih odnosov in usmerjenega izobraževanja, utrjevanje vezi in sodelovanja med uporabniki in izvajalci izobraževanja, razvijanje celodnevne osnovne šole in uveljavljanje njenih prvih v vsaki osnovni šoli, da bo postala središče vzgojno-izobraževalne, kulturne športne in druge dejavnosti v svojem okolju. Med drugim bo treba ugotoviti, kako delujejo koordinacijski odbori za celodnevno osnovno šolo ter komisije za usmerjanje vpisa in kako potekajo priprave za proizvodno in delovno prakso v OZD. Preveriti bo treba tudi, koliko si družbenopolitične organizacije in drugi dejavniki v vzgojno-izobraževalnih organizacijah prizadevajo, da bi bili pedagoški delavci sproti in temeljito seznanjeni z novostmi ter pravočasno pripravljeni in usposobljeni za nove naloge.

JOŽE VALENTINČIČ

Kadrovske službe pred novimi nalogami

Kako uveljaviti kadrovske in izobraževalne vloge delavcev v združenem delu

V razpravah o usmerjenem izobraževanju se vedno znova omenja tudi vloga kadrovske službe v OZD. Kadrovska in izobraževalna dejavnost organizacij združena dela se v usmerjenem izobraževanju vključuje v celoten vzgojno-izobraževalni sistem kot njen pomemben in nepogrešljiv del. Razvita kadrovska in izobraževalna dejavnost sta temelj za sodobno načrtovanje kadrov in za uveljavljanje nenehnega izobraževanja in izpopolnjevanja delavcev v skladu z zasnovo permanentnega izobraževanja in usmerjenega izobraževanja pri nas.

Koliko so kadrovske in izobraževalne službe v OZD kos tem nalogam? Kako so razvite in organizirane, kako pospešiti kadrovske in izobraževalne dejavnosti OZD ter delo kadrovske službe v njih?

Na ta vprašanja bo skušala odgovoriti raziskava, ki jo je pripravila posebna delovna skupina pri odboru za izobraževanje kadrov v gospodarstvu Gospodarske zbornice Slovenije in republiški posvetovanje o kadrovske dejavnosti v OZD, ki sta ga letos poleti pripravila RS Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarska zbornica.

Kaj obsega kadrovska dejavnost? Kadrovska dejavnost in ustrezna strokovna služba postajata v OZD čedalje bolj pomembni, saj je načrtovanje in izvajanje smotne kadrovske politike bistvenega pomena za vsako organizacijo in celotno družbo. Tudi usmerjeno izobraževanje postavlja nove zahteve vsaka OZD se mora vključiti v skupna družbena prizadevanja za samoupravno preobrazbo vzgoje in izobraževanja, vsaka OZD prevzema tudi neposredne izobraževalne naloge pri pripravi novih delavcev in nadaljnjem izobraževanju ter izpopolnjevanju že zaposlenih.

Družbeni dogovor o kadrovske politiki naglašata zlasti te prednostne naloge kadrovske dejavnosti v OZD:

— Pospeševanje gospodarski in znanstveno-tehnični razvoj zahteva od vsake OZD, da nenehno dopolnjuje znanje in izobrazbo svojih delavcev. Samo vedno znova posodobljeno znanje je pomemben razvojni dejavnik, ki vodi do višje delovne storilnosti, seveda če znamo pravilno uporabiti posameznikovo znanje in ustvarjalnost. Načrtovanje kadrov in izobraževanja presega torej meje OZD in postaja temelj vsega dolgoročnega načrtovanja izobraževanja in vzgoje.

— V samoupravnih družbenih odnosih, kjer naj bi vsakomur omogočili vsestranski osebnostni razvoj, dobro počutje pri delu in osebno zadovoljstvo, naj bi vsaka OZD svoji kadrovske dejavnosti zagotovila delavcem take možnosti za delo in napredovanje in prispevala k uveljavljanju socialističnih samoupravnih odnosov pri delu. V kadrovske dejavnosti sodi kot nujna naloga spremljanje posameznikovega razvoja, usmerjanje delavcev v nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje ter ustvarjanje razmer, v katerih se čim bolj izražajo ustvarjalne sposobnosti vsakega posameznika.

— V sestavi kadrovske dejavnosti sodi tudi razvijanje nagradnega sistema po delu in ustreznega sistema delitve dohodka in osebnih dohodkov, razvijanje samoupravne vloge delavcev — nosilcev odločanja, zagotovitev socialne varnosti, skrb za njihovo zdravje.

Čeprav je za uresničenje teh nalog odgovorna OZD kot celota in so delavci glavni oblikovalci in izvajalci kadrovske politike, ima precej teh nalog kadrovske službe. Kako je ta služba razvita?

NE MOREMO BITI ZADOLJNI

Precej podoben kaže, da kadrovske službe v OZD niso ustrezno vrednotene in nimajo v njih takega položaja, kakršnega bi zaslužile. Če razčlenimo statistične podatke, vidimo, da imajo kadrovske službe v OZD zelo različno vlogo in da so tudi različno organizirane. Poleg zglednih primerov, ko kadrovska služba lahko uspešno opravlja vse temeljne naloge, je še veliko takih, ki se omejujejo na personalna, upravna in administrativna

opravila, kot obrobne službe v sklopu splošne službe ali sektorja.

Po analizi izpred treh let ima organizirano kadrovske službe samo 36% OZD. Ko so razčlenili na vzorcu 372 proizvodnih organizacij združenega dela izobraževalni sestavi kadrovske službe, so dobili te podatke: od 514 strokovnih delavcev jih je imelo visoko izobrazbo samo 75 (izkazane potrebe pa so znašale 179 takih delavcev), višjo izobrazbo je imelo 239 delavcev (izkazane potrebe: 302), srednjo izobrazbo pa 198 delavcev (izkazane potrebe: samo 176 delavcev s srednjo izobrazbo).

Po podatkih, ki jih je zbral letos Sekretariat za kadrovske vprašanja pri IS Skupščine SRS in kažejo stanje v 44 občinah, imamo organizirano kadrovske službe v 46% ali 1536 samoupravnih organizacijah in skupnostih. Razmeroma redke so organizacije (samo 406), kjer imajo samostojne kadrovske službe ali sektorje. Večina ureja kadrovske vprašanja znotraj splošne službe. Tudi iz teh podatkov je razvidno, da manjka v kadrovske službah veliko strokovnih delavcev z višjo in visoko izobrazbo, glavina kadrovske službe (1477 od skupno 2477) pa ima le srednjo izobrazbo.

Nič boljša ni izobrazbena sestava strokovnih delavcev, ki so zaposleni v izobraževalnih centrih in službah v OZD. Občasne razčlemba kažejo, da tudi v njih manjkajo predvsem delavci z višjo in visoko izobrazbo. Zahtevno organizacijo usposabljanja, izobraževanja in izpopolnjevanja prevzemajo pogosto delavci, ki imajo le srednjo izobrazbo in malo pedagoškega in andragoškega znanja.

POVEZANOST KADROVSKE IN IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI

Podružbljanje vzgoje in izobraževanja ter drugih družbenih funkcij, ki jih s poglobljanjem samoupravnih družbenih odnosov prevzemajo delavci v združenem delu, zahteva tesnejšo povezanost kadrovske in izobraževalne dejavnosti v OZD ter nujno vključenost v celoten vzgojno-izobraževalni sistem.

Delavci in drugi delovni ljudje se lotevajo kot uporabniki in izvajalci izobraževanja načrtovanja, programiranja, izvajanja in vrednotenja izobraževanja, samoupravno organizirani v svoji OZD, v interesnih skupnostih in drugih družbenih telesih. Usmerjeno izobraževanje s tem zaostrojuje odgovornost OZD, da razvije ustrezno kadrovske in izobraževalne službe, strokovne in izobraževalne organizacije s tega področja pa, da pomagajo delavcem teh služb in jih usposablja za uspešno opravljanje novih nalog. Gotovo pa bo velikega pomena tudi tesno sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi in proizvodnimi organizacijami pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov in zagotavljanju potrebnih možnosti za uresničenje usmerjenega izobraževanja.

SKLEPI ZA AKCijo

Sklepi, ki so jih sprejeli udeleženci posvetovanja, naglašajo, da moramo zagotoviti delavcem v združenem delu potrebne možnosti, da bodo uveljavili svoje pravice in odgovornosti pri oblikovanju in uresničevanju celotne kadrovske in izobraževalne politike. Delavci v OZD naj v ta namen proučijo sedanjo razvi-

tost in organiziranost kadrovske dejavnosti ter dosežanje izvajanje sprejete kadrovske politike.

Nosilce kadrovske dejavnosti moramo usposobiti za nove naloge. Izobraževalni programi, namenjeni poslovnim organom, morajo vsebovati tudi aktualne teme — načrtovanje in izvajanje kadrovske politike. Krepitev kadrovske službe v OZD je nujna naloga. V republiškem merilu pa bo treba poskrbeti za nove programe za izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje kadrovske službe.

Uresničevanje usmerjenega izobraževanja zahteva ustrezno prilagajanje in usklajevanje kadrovske in izobraževalne dejavnosti ter samoupravnih aktov OZD. Doseči moramo, da bodo delavci v združenem delu tvorno sodelovali pri oblikovanju srednjeročnih načrtov vzgoje in izobraževanja, pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih progra-

Štirinajsto srečanje jugoslovanskih kovinarjev

10. oktobra praznujejo delavci-kovinarji svoj praznik, dan kovinarjev. Izbrali so si dan, ko se je pred 70. leti mladi kovinar Josip Broz včlanil v sindikat kovinarskih delavcev, ko je začel sodelovati v organiziranem sindikalnem in delavskem gibanju. Letos so praznovali delavci dan kovinarjev brez prvega kovinarja Jugoslavije, tovariša Tita.

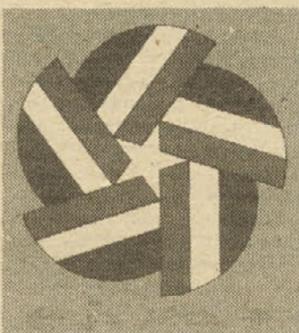
Vsako leto se v eni izmed naših republik in pokrajin srečajo najboljši kovinarji Jugoslavije, da pokažejo v medsebojnem tekmovanju svoje znanje in sposobnosti v različnih proizvodnih kovinarskih poklicih. Letos je bila kot organizatorica na vrsti Slovenija in kot kraj srečanja so bili izbrani Titovi zavodi Litostroj v Ljubljani. Večina tekmovalcev v dneh od 10. do 13. oktobra je potekala v litostrojskem izobraževalnem centru, v dveh poklicih pa tudi v tovarni sami. Tekmovalci-delavci kovinarji — so bili izbrani na poprejšnjih občinskih, območnih in nato še republiških tekmovanjih; vseh teh tekmovanj se je udeležilo več kot 500.000 delavcev-kovinarjev.

Tudi slovensko republiško izbirno tekmovanje je bilo te dni prejel v izobraževalnem centru Litostroj, tako kot že pred nekaj leti. Letošnje pomlad pa so v njem tekmovali mladi kovinarji na festivalu dela jugoslovanske mladine. Da so bile take odgovorne naloge zaupane litostrojskemu izobraževalnemu centru, niso vzrok samo materialne možnosti prostori in oprema delavnic, temveč predvsem dosežanje več kot 30-letne izkušnje tesne povezave izobraževanja in dela. Izobraževalni center Litostroj s svojo poklicno kovinarsko in elektro šolo je ena izmed temeljnih organizacij združenega dela Litostroja, v njem so se razvili že številni elementi usmerjenega izobraževanja.

Tekmovanje kovinarjev Jugoslavije pomeni pomembno povečanje znanja in delovne prakse, veliko manifestacijo dela. 159 vrhunskih tekmovalcev-kovinarjev, orodjarjev, rezkalcev, brusilcev, varilcev vseh vrst varjenja, strojnih kovačev, avtomatikov bencinskih in dieselskih motorjev ter livarjev-kaluparjev je moralo z visokim strokovno teoretičnim in praktičnim znanjem ter spretnostjo v zelo kratkem času in zelo natančno; izdelati zahtevne izdelke. Pri teoretičnem delu tekmovalci so morali obvladati tri tematska področja: samoupravljanje, strokovne vsebine in varstvo pri delu.

Vendar tekmovanje najboljših jugoslovanskih kovinarjev ni bila

edina vsebina srečanja kovinarjev Jugoslavije. Organizirani so bili pogovori o dohodkovnih odnosih, samoupravni organiziranosti, delitvi po delu, srednjeročnem načrtovanju, o proizvodnih dosežkih in pomanjkljivostih. Sestal se je tudi zvezni odbor sindikatov kovinarjev Jugoslavije. Zanimiva je bila razstava nekaterih novosti delavcev, pa kulturna prireditve, na kateri so delavci pokazali, da pišejo tudi pesmi in prozo. Letošnja posebnost je bila odločitev, da se vsi tekmovalci na tem tridnevnem srečanju samoupravno organizirajo v začasno delovno organizacijo »KOVINAR 80«. Sestavljajo jo je dvanajst TOZD — organiziranih po tekmovalnih panogah. Na zboru so izvolili samoupravne organe in potrdili pravila tekmovalca. Tako so delavci na poseben način poudarili praktični samoupravni vidik svojega srečanja.

Delavci-kovinarji so pokazali, da bodo z delom nadaljevali pot, ki jo je v prihodnost začrtal tov. Tito. Poudarili so bistvene temelje, na katerih morajo temeljiti naša stabilizacijska prizadevanja: znanje in strokovnost, delo, kakovost, produktivnost in samoupravni odnosi v delovnem procesu in odločanju. Mladi obiskovalci iz šol, ki so si tekmovalne ogledali, so lahko videli, da sta znanje in delo visoki vrednoti, občudovali ustvarjalnost delavskih rok in spoznali, da so proizvodni postopki in naloge zanimivi. Morebiti se je prav ob tej priložnosti kakšnemu osmošolcu porodila želja, da bi postal strokovnjak-kovinar.

Na sklepih prireditvi so prejeli vrhunski jugoslovanski kovinarji priznanja in nagrade. Nanje so ponosni njihovi delovni tovariši, pa tudi tisti, ki so jim dali temeljna teoretična in strokovna znanja. Tisti, ki so se uvrstili na prvo mesto, so prejeli tokrat zlate ure brez Titovega posvetila. Tembolj svečano pa je iz vseh grl zadonela pesem: »Druže Titi mi ti se kunemo«.

HRABROSLAV PREMLČ

Iskanje rešitev

V preteklem študijskem letu se je izobraževalo v Sloveniji 520 tujih državljanov, večina iz nevrščenih in drugih dežel v razvoju. Največ (114 študentov SFRJ ali SRS ali iz dežel v razvoju) se je redno šolalo na srednjih strokovnih šolah in na univerzah v Ljubljani in Mariboru. 38 jih je opravljalo podiplomski študij: pripravljali so magistrije in doktorate ali pa bili na večmesečni specializaciji, 87 študentov SRS je bilo iz vrst zamejskih Slovencev in slovenskih izseljencev, 36 recipročnih študentov iz razvitih socialističnih držav pa na specializaciji ali rednem študiju. Organizacije združenega dela so sprejele na specializacijo 22 študentov, 30 študentom so dale štipendijo tuje vlade, devetim UNID, 190 pa je bilo študentov iz tujine, ki niso dobivali štipendij.

Te in še veliko drugih podatkov o razmerah, v katerih živijo tuji študenti pri nas, o virih za njihovo preživljanje, poklicnem usmerjanju, sprejemanju tujih študentov glede na potrebe organizacij združenega dela in posebej o zamejskih Slovenceh, je zbral Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje. Posebno informacijo o tem je obravnaval na svoji seji (7. oktobra) Republiški komite za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo, ki je tudi podprl predloge za izboljšanje dejavnosti na tem področju.

Čeprav poudarjamo, kako pomembno je izobraževanje tujih državljanov pri nas kot sestavni del uresničevanja ciljev zunanje politike in mednarodnega sodelovanja SFRJ in se zavzemamo za sodelovanje z nevrščenimi in dežalnimi v razvoju, saj lahko pomembno prispeva k razvijanju naših gospodarskih in drugih stikov z deželami v razvoju, hkrati pa približuje našo deželo, naš družbenopolitični sistem in dosežke na področju gospodarstva, izobraževanja in raziskovanja svetu, pa o težavah, ki se pojavljajo pri šolanju tujih državljanov vendarle premalo vemo.

Najhušja ovira, ki onemogoča, da bi odprli v naši republiki šolska vrata več tujim študentom, ki jih štipendiramo v SFRJ pa tudi študentom tujih vlad, OZN in specializiranih agencij ter zasebnim študentom, je pomanjkanje prostora v študentskih domovih. Zanje ima ZAMTES na voljo le 110 postelj v študentskih domovih v Ljubljani, to pa je komaj četrtnina tega, kar bi potrebovali. Ker predvidevajo, da se bo število tujih študentov v naslednjem srednjeročnem obdobju povečalo, bi morali priskrbeti zanje vsaj še 100 ležišč, in sicer 50 v Ljubljani in 50 v Mariboru. Problem naj bi v prihodnjem srednjeročnem obdobju rešili po dveh poteh, in sicer: z družbenim dogovorom o gradnji študentskih in dijaških domov v SR Sloveniji in tako, da bi denar, ki je v proračunu naše republike za leto 1980, namenjen za prenos financiranja obveznosti sodelovanje z deželami v razvoju iz federacije na SR Slovenijo, delno ali v celoti uporabili za to, da bi priskrbeli bivališče tujih študentom.

RAZVEJENO IN PREMALO USKLAJENO DELO

Kako sprejemamo pri nas tuje državljanke in kako je zanje poskrbljeno med študijem? S tem se ukvarja veliko služb, organov in organizacij. Znano je, da morajo tuji kandidati za redno šolanje zadostiti pri vpisu enakim pogojem kot naši državljanji. K nam pridejo največkrat taki, ki so stari več kot 25 let in imajo neustrezno poprejšnjo izobrazbo. Posebno tisti, ki prihajajo zasebno, so prepuščeni samim sebi. Kako jim pomagamo? Za tiste, ki nameravajo študirati redno, organizira ZAMTES pripravljalne tečaje iz slovenskega jezika, tečaje in inštrukcije iz strokovnih predmetov, na podiplomskem študiju pa študirajo študentje v tujih jezikih. Zanje pripravljajo tudi strokovne ekskurzije in redno spremlja nji-

hove študijske uspehe. Zanimiv je podatek, da so tuji študentje pri študiju poprečno uspešnejši od naših. Pouk slovensčine povzroča precejšnje težave tujim študentom, ker še ni potrebnih učbenikov in metod.

Omenili smo že, da je kar precej organizacij in institucij, ki skrbijo za organizirano delo študentov, opažajo pa, da je to delo premalo usklajeno in da bi se morali tuji študentje že med študijem povezati z organizacijami združenega dela. Če bi se to uresničilo, najbrž ne bi bilo težko najti »študijskih mest« za nekatero smeri podiplomskega študija in za specializacije s področja družbenih ved in samoupravljanja. ZAMTES tudi predlaga, naj bi v SR Sloveniji sklenili dogovor o delu vseh služb, organov in organizacij s tujimi študenti, v katerem bi opredelili vse naloge udeležencev — tudi tistih v združenem delu.

ŠTIPENDIJE

Denar za štipendije za tuje študente, nekdanj so bile zagotovljene iz zveznega proračuna, zbiramo zdaj takole: denar za izobraževanje kadrov iz 33 najmanj razvitih dežel v razvoju in za študente, sprejete v preteklosti, bo do konca njihovega študentiranja dajala federacija. Za druge študente se v Sloveniji denar samoupravno združuje pri ZAMTES. Prispevajo ga: Izobraževalna skupnost Slovenije (22%), Raziskovalna skupnost Slovenije (21%), Kulturna skupnost Slovenije (2%), Gospodarska zbornica Slovenije (1%), Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo (4%) in republiški proračun (prek ZAMTES) za dodatno štipendiranje kadrov iz najmanj razvitih dežel v razvoju (3%).

Pomembno vlogo pri zagotavljanju denarja imajo torej interesne skupnosti. Tako kot pri organiziranju tujih študentov ter načrtovanju njihovega območnega in poklicnega usmerjanja in sprejemanja študentov pa bi morale sodelovati tudi organizacije združenega dela. Zaradi naraščanja življenjskih stroškov je treba stalno usklajevati štipendije. Izredno hitro se povečujejo tudi materialni izdatki in stroški za mentorsko delo, ki jih zahtevajo posamezne izobraževalne, raziskovalne in proizvodne organizacije (tudi več kot 200.000 din na študenta!). Čas bi bil, da bi sklenili s izvajalci izobraževanja dogovor o maksimalnih stroških za materialne in mentorske izdatke.

In ker samo prelagamo denar, smo prišli v Sloveniji že tako daleč, da ne moremo več sprejemati tujih študentov na podiplomski študij, saj so stroški za specializacijo tolikšni, da jih ni mogoče več pokriti.

Prav zdaj, ko razpravljamo o usklajevanju pomembnih planskih dokumentov, pa je prilžnost, da v njih zlasti v načrtih posebnih izobraževalnih skupnosti in tudi drugih najdejo ustrezno mesto tudi dejavnosti, kakršna je izobraževanje tujih državljanov v Sloveniji. V svoje načrte naj bi jo vključile vse interesne skupnosti, ker bi se sicer lahko zgodilo, da bi usahnilo mednarodno sodelovanje na področju visokega šolstva.

M. K.

otrok
danes
in
jutri

Nenehna, vsestranska skrb za otroka

Ob tednu otroka 1980 — od 6. do 13. oktobra

Letošnji teden, namenjen otrokom, je potekal pod geslom »Otroci so naše največje bogastvo« (Tito)

Nenehna in vsestranska skrb za uspešen razvoj in zdravo rast mladih je sestavni del vsega družbenega delovanja. Naš politični sistem daje vse možnosti, da z usklajenim delovanjem vseh družbenih sil in delovnih ljudi omogočimo vsakemu našemu otroku srečno in zdravo otroštvo — že zdaj.

Med tistimi, ki najbolj prizadevno skrbijo za otroke, je prav gotovo Zveza prijateljev mladine Slovenije. Priprave za teden otroka 1980 so se začele septembra pod vodstvom delegatske sestavljene koordinacijske odbora pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije, v katerem so bili poleg predstavnikov zveze tudi predstavniki Zveze skupnosti otroškega varstva, Zavoda SRS za šolstvo, Zavoda SRS za zdravstveno varstvo, Republiške konference SZDL Slovenije, Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno politiko, Zavoda SRS za družbeno planiranje, Republiškega odbora Rdečega križa Slovenije, Skupnosti VVZ Slovenije in Skupnosti slovenskih občin.

Programska izhodišča za izvajanje akcij v tednu otroka, ki jih je pripravil koordinacijski odbor, so zajela predvsem opredeljene naloge vseh organiziranih družbenih dejavnikov — od družbeno-političnih in družbenih organizacij, interesnih skupnosti do delovnih organizacij.

Temeljno vodilo ali bolje, temeljna usmeritev je bila: prenesti vso pozornost na občine ozioroma na krajevne skupnosti, sosesko ali naselje, kjer živijo mladi. Za mladi rod naj bi skrbelo odslej predvsem najbližje otrokovo okolje. Načrtovane akcije v občinah in krajevnih skupnostih bodo zagotavljale učinkovito delovanje Društva prijateljev mladine kot delegatskega organa, kjer bodo združeni vsi, ki vodijo družbene akcije v otrokov prid. Ob tednu otroka so koordinacijski odbori v občinah in krajevnih skupnostih ocenili delo in sprejeli akcijski program za teden otroka 1980 in hkrati akcijski program dejavnosti za leto 1980. Med drugim si bodo prizadevali ustanoviti Društvo prijateljev mladine v vseh tistih krajevnih skupnostih, kjer še ne deluje. Organizacije združenega dela bodo v svojih načrtih opredelile naloge, ki bodo zagotavljale utrjevanje in razvoj samoupravnega položaja mladih delavcev in skrb za njihovo organizirano rekreacijo ter pogoje za varstvo otrok zaposlenih staršev. Vzgojno-izobraževalne organizacije si bodo prizadevale ure-

ničiti socialistične vzgojne smotre, posebno pozornost pa bodo namenile idejnosti vzgojno-izobraževalnega procesa in vzgoji mladih samoupravljalcev. Družbene organizacije in društva bodo pripravila načrte za najrazličnejše interesne dejavnosti. Akcijski programi bodo zajeli tudi založniško politiko in ustvarjalnost za otroke, programe kulturnih ustanov, dramsko in kulturno dejavnost, knjižnice idr. Oživela bo telesnovzgojna dejavnost, skrb za organizirano rekreacijo otrok in za njihov prosti čas. Posebej bo poudarjeno za otroška letovanja in zimovanja, otroška praznovanja itn.

Temeljni smoter tako zasnovanega načrta je zajeti vsakega otroka v krajevni skupnosti v organizirane oblike vzgojnega vplivanja ob odgovornem sodelovanju staršev, delovnih ljudi in občanov.

Da bi ta smoter uresničili, morajo vse družbene ustanove odpreti vrata otrokom, in jim ponuditi tudi ustrezne prostore. Sistematično je treba načrtovati vsebino vzgojnega dela z otroki, poskrbeti za potrebne kadre in zagotoviti denar za to dejavnost. To je skupna naloga vseh družbeno-političnih dejavnikov.

Pri uresničevanju programov v korist vseh otrok v krajevni skupnosti lahko veliko prispevajo s prostovoljnimi družbenim delom mladi in odrasli, strokovni delavci in starši.

Na vsa ta vprašanja je opozorila in hkrati pozvala k delu vse družbene dejavnike tudi »Zveza organizacij za vzgojo in skrb za otroke Jugoslavije.«

Temeljita programska usmerjenost v nedavnem tednu otroka torej ne bo le seznam kratkoročnih nalog, temveč bo postala stalna oblika organizirane in načrtne skrbi za mladi rod. Vsebinske priprave bodo sestavni del prizadevanj za organizirano dejavnost v letošnjem letu na vseh področjih družbenega delovanja.

Še posebno bo poudarjena solidarnost z mednarodnimi naprednimi organizacijami in gibanji, ki v svojih programih prispevajo k napredku in uresničevanju Deklaracije združenih narodov o osnovnih pravicah vseh otrok sveta.

Da ne bo večina otrok v svetu, rojenih v letu 1980 odraščala v revščini, lakoti, nevednosti, boleznih in obupu...

Da nas ne bo še v prihodnje spremljal grozljiv podatek: ... od 20 otrok bodo trije umrli, polovica jih bo preživela, druga polovica bodo podhranjeni, slepi ali pohabljeni... Le vsak drugi otrok bo končal samo osnovno šolo...

T. D.

● Nekaj misli po tednu otroka

Da bo prihodnost boljša od preteklosti

Dnevi, tedni ali celo leta, ki jih poimenujemo s posebnim imenom, ne morejo rešiti tistega, kar z gesli ob takih priložnostih izražamo. Tako so tudi dnevi, tedni in celo leto otroka le časovna obdobja, v katerih se bolj zamislimo in včasih tudi zavzeto premislimo, kaj bi za mladi rod le še uagnili storiti.

Od srčne kulture in poslušanja za razumevanje otrokovih potreb je odvisno, kaj ob takih priložnostih storimo. Vzamemo na primer v roke knjigo, namenjeno otroku, in jo prelistamo. V Malem princu Antoine de Saint Exuperyja pravi lisica: »Ceremonije so potrebne. To je tisto, zaradi česar je kak dan drugačen, kot so drugi dnevi, kaka ura drugačna, kot so druge.« Tako se ob knjigi zavem, da so vendarle potrebni tudi posebni dnevi. V isti knjigi se poučim še o odnosih med ljudmi ob zgodbi o »udomačevanju« cvetlice, živali, predmetov in se znova zavem, kaj pomeni ustvarjati vezi med ljudmi! Preberem: »Za zdaj si zame samo majhen deček, čisto tak kot sto tisoč drugih majhnih dečkov. In jaz te ne potrebujem. Inti mene še manj. Zate sem samo lisica med sto tisoč drugih lisic. Če pa me udomači, bova drug dru-

gega potrebovala. Ti boš zame edini na svetu. Jaz bom zate edina na svetu... Le tisto spoznaj, kar udomačiš. Ljudje si ne vzamejo časa, da bi sploh kaj spoznali. Pri trgovcih kupujejo kar izgotovljene predmete. Ker pa ni trgovcev, ki bi prodajali prijatelje, ljudje nimajo več prijateljev. Če bi rad imel prijatelja, me udomači!« In ko mali princ želi zvedeti, kako se to stori, mu pojasni lisica, da je treba biti zelo potrpežljiv. »Skrnja boš sedel v travi bolj stran od mene — takole: Zdaj pa zdaj te bom od strani pogledala, ti pa se ne smeš oglašati. Besede so izvir nespoznanov. Toda vsak dan boš lahko prisedel bliže...« In tako se ob listanju po knjigi zavem, tudi tega, da »kdor hoče videti, mora gledati s srcem. Bistvo je očem nevidno.«

Ins srcem začnem dojemati stiske vseh malih princev na svetu, tistih, ki so lačni kruha in tistih, ki so lačni prijazne besede in dobre misli. Čeprav vsi vemo, da je obstoj sveta in človeštva odvisen od tega, koliko in kako zdrave in srečne otroke ima — vedno znova ugotovljamo, da še zmeraj polovica človeštva strada, da nevarne, kužne bolezni vsako leto terjajo svoj davek, da otroci brez fiziolo-

ške nuje osepajo in da nimajo pravice do otroštva, eni zaradi bede, drugi zaradi obilja. Za otrokovo zdravo rast in razvoj pa je potrebna ljubezen odraslih, da se zave svojih korenin in topline okolja, da dobi pravico do svojega prostora, svojega časa in svoje ustvarjalne igre.

Ob Titovi misli, da je otrok naše največje bogastvo, razmišljam o stiskah naših otrok. Za otrokovo zdravo rast in razvoj je nujno, da ima srečno otroštvo, da se lahko sprosti v igri, da z njo spoznava svet okoli sebe, da z njo udomači živo in predmetno okolje, da z njo pridobiva delovne navade, občutek in mero za sočloveka, prijatelja, tovariša. Čeprav gradimo vedno nove vrtnice, tudi pri nas še zmeraj veliko otrok sameva, zaklenjenih dopoldne med štiri stene, ali pa jih sprejemajo v varstvo tisti, ki ne vedo veliko o sodobni vzgoji in o potrebah otrok, ki bodo ustvarjalni v novem tisočletju z mnogimi neznanjki. Tudi v poznejšem obdobju so nekateri otroci sami...

Letošnji teden otroka smo praznovali s pripisom k geslu: Prihodnost je lahko boljša od preteklosti. Da pa bomo to lahko uresničili za vse otroke v našem življenjskem okolju, bomo morali še marsikaj postoriti. Iz brezimne skrbi države smo pri nas prevzeli skrb za otroke vsi, ki s svojim delom in ustvarjalnostjo gradimo socialistično samoupravno družbo. S tem smo prevzeli skrb za otroke vsi, ki s svojim delom in ustvarjalnostjo gradimo socialistično samoupravno družbo. S tem smo prevzeli skrb za celoten razvoj mladih rodov, in četudi smo v materialni stiski, ko se moramo naučiti razpolagati le z ustvarjenim dohodkom, se moramo tako usmeriti, da ne bodo žrtve našega neuspeha predvsem otroci. Otroci so resnična prihodnost, zato moramo iskati vedno nove oblike in vsebine dela, s katerimi jih v družbeni in osebni skrbi razvijamo v pokončne ljudi. Vsakdo od nas lahko nekaj k temu prispeva tudi

zunaj že organiziranih oblik, posebno ustvarjalni pa moramo biti ob otroku prosvetni delavci, ki smo nanj ob poklicnem interesu še posebno vezani. Pri tem se moramo otresti starega institucionalnega pogleda na razvoj družbene skrbi za otroka in spodbujati k reševanju stisk. Prav je, da se zaradi svojega strokovnega znanja bojujemo za kakovosten odnos odraslih do otrok in da si prizadevamo za poglobljeno vzgojno delo, hkrati pa moramo vedeti, da je v razmerah, ko še ne moremo dati najboljšega vsem otrokom, treba razvijati tudi skromne programe in oblike, da bo vsak otrok dobil vsaj tisti delček vzgoje, ki jo za razvoj nujno potrebuje, saj ima vsak človek le eno otroštvo. Ob tem seveda ne smemo glorificirati visokega strokovnega vzgojnega znanja, ne da bi z njim bogatili druge, ki ob nas lahko opravijo del vzgojnega vpliva na mlade. Pri tem moramo misliti na stiske mladih družin, ki nosijo z obojestransko zaposlenimi odraslimi breme našega usmerjanja k temu, da lahko porabimo le tisto, kar z delom ustvarimo. S tem da jim bomo pomagali organizirati vsaj vzgojno varstvo za njihove otroke v času, ko sami delajo, bomo prispevali bistven delež k družbeni blaginji, ki omogoča tudi dobro družbeno skrb za otroke. S tem da bomo storili za otroke kaj več, kot je zapisano v naših delovnih nalogah, bomo doprinesli dodatni delež k razvoju otrok. Ob tem se bomo tudi sami notranje spreminjali in plemenitili v medčloveških odnosih in z naklonjenostjo do otrok in jim dali prednost v življenju organizacije dela ali krajevne skupnosti. Mi vsaj vemo, da morajo tudi iz čustvenega sveta odraslih izhajati pobude za rast mladih, da bodo lahko stali pokončno, z očmi uprtimi v sonce. Vzgoja otrok je temeljna naloga za jutri, nalagamo pa vanje vsi in še posebno prosvetni delavci — zato naj bi bil v našem delu vsak dan otroka.

VIDA RUDOLFOVA

Šolanje Romov

Da bi seznanili našo javnost s problematiko šolanja romskih otrok, na kratko povzemamo podatke po vprašalniku, ki ga je ob koncu šolskega leta 1979—80 poslal vsem šolam Zavod SR Slovenije za šolstvo, organizacijska enota Novo mesto.

Znano je, da obvezno osnovno šolanje Romov še ni dočela urejeno in da so ti učenci v osnovni šoli poseben pedagoški problem, ki se kaže v pogostem ponavljanju razredov, v velikem osipu, v nerednem obiskovanju pouka, itn. Da bi to problematiko čim uspešneje reševali, so v organizacijski enoti Novo mesto sprejeli poseben program dela, ki zajema: strokovno usposabljanje pedagoških delavcev, ki delajo z romskimi učenci, sodelovanje organizacijske enote pri delu komisij za razreševanje romske problematike pri občinskih skupnostih, individualno sodelovanje s pedagoškimi delavci in ravnatelji za reševanje težav s soobveznimi romskimi učenci in spremljanje uspešnosti učencev Romov v osnovni šoli.

V šolskem letu 1979—80 je obiskovalo osnovno šolo v organizacijski enoti Zavoda SRS za šolstvo Novo mesto 211 romskih učencev. Od tega je bilo 40 učencev vključenih v osnovno šolo s prilagojenim učnim programom in sicer: 31 v Črnomlju in 9 v Novem mestu. Drugi romski osnovnošolci so se šolali še v 14 osnovnih šolah v 6 občinah. Največ romskih osnovnošolcev je bilo v občini Črnomelj — 95, v Novem mestu jih je bilo 83, v Metliki 22, v Trebnjem 9, v Brežicah jih je bilo 7 in 2 učenca v Krškem.

Število učencev Romov pada od 1. do 8. razreda osnovne šole, kar pomeni, da ti učenci počasneje napredujejo iz razreda v razred in da končujejo svojo osnovnošolsko obveznost pred končanim 8. razredom. Število romskih osnovnošol-

cev se je od lanskega šolskega leta povečalo za 39 učencev.

V primerjavi s prejšnjim šolskim letom se je učni uspeh izboljšal tako po kakovosti kot po količini: V šolskem letu 1978 je bilo 0,56 odstotka s prav dobrim uspehom, 7,82 odstotka z dobrim uspehom, z zadostnim 40,22 odstotka — skupaj 48,60 odstotka. V šolskem letu 1979—80 pa je bil uspeh naslednji: odlični — 0,91 odstotka, prav dober — 6,88 odstotka, dober — 14,22 odstotka, zadosten — 36,23 odstotka — skupaj 58,26 odstotka.

Glede na lansko leto se je odstotek negativno ocenjenih učencev zmanjšal za skoraj 5%, odstotek neocenjenih pa za 4,7%. Povedati je treba, da se je povečalo število učencev, ki so se ob pouku vključili še v druge dejavnosti šol, in da se je okrepiło sodelovanje med šolami in starši romskih osnovnošolcev.

Veliko je še vprašanj, ki jim je treba nementi posebno pozornost, npr. šolanje Romov v materinem jeziku razvijanju njihovih kulturnih, higienskih in delovnih navad in rednemu obiskovanju pouka itn. Učno-vzgojni program je treba prilagajati predznanju in slabemu obvladanju slovenskega jezika ter sposobnostim romskih osnovnošolcev. Odpraviti je treba pomanjkljivosti predšolskega obdobja, ki izvirajo iz družinskih razmer in okolja. Potrebe romskih osnovnošolcev po prostosti v naravi je treba usklajevati s šolsko organizacijo dela in življenja.

Povsem nerešeno je opismenjevanje in osnovnošolsko izobraževanje odraslih Romov.

Doseženi uspehi naj bi spodbudili vse zainteresirane k večji dejavnosti pri reševanju romske problematike, navedena vprašanja, ki zaslužijo posebno pozornost, pa naj postanejo vsebina njihovega dela.

Otroci so naše največje bogastvo

Teden otroka je mimo, toda gesla ostajajo. Nekatera izpolnjena, druga neizpolnjena. Vsi pa vemo in verujemo v Titove besede, da so otroci naše največje bogastvo, zato jim posvečamo veliko skrb in ljubezen.

Že v letu 1957 so se pri Lenartu v Slovenskih goricah pokazale potrebe po vzgoji in varstvu predšolskih otrok, ki pa jih je bilo sprva še zelo malo. Ustanovljen je bil prvi vrtec v stari preurejeni hiši na Ptujski cesti, v kateri je našlo prostor najprej 15 do 20 otrok, pozneje pa že 30 otrok. Otroški vrtec so vodile vzgojiteljice, ki so se z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo posvetile delu. Vse do leta 1972 pa je ostalo le pri vrteu v stari, preurejeni hiši.

Leta 1972 je bil pri Lenartu zgrajen nov otroški vrtec, ki je lahko sprejel 72 otrok, vendar je v njem našlo prostor in svoj drugi dom 100 otrok. Take so bile potrebe in želje.

Vzporedno z razvojem otroškega varstva v Lenartu, pa se je le-to razvijalo tudi v drugih krajevnih skupnostih v občini Lenart. Tako je že v letu 1969 začel delovati prvi kmečki vrtec v Selcih in Sloveniji. Sprejemal je in še sprejema 20 do 30 otrok in je odprt ves dan. Leta 1972 je bil odprt nov vrtec v Benediktju, nato še v Lokavcu, Zg. Ščavnici in Gradišču. V Jurovskem dolu je bila imenitno preurejena stara kmečka hiša in v Cerkevniku smo dobili novo poslopje. Tako je imel do leta 1978 VVZ »Marice Kerenčič« Lenart tudi sedem dislociranih enot. S tem se je uresničilo eno izmed gesel ob tednu otroka »Skrb za otroka na vasi«.

Z naglim industrijskim razvojem Lenarta in priseljevanjem mladih družin, so se v Lenartu pojavile nove potrebe po razširjeni dejavnosti. Že leta 1978 smo si začeli s Skupnostjo otroškega varstva iz Lenarta prizadevati, da bi dobili nove prostore in tako smo v letu 1979 dobili nov peto-dedelni vrtec. Zdaj imamo v Lenartu devet oddelkov, od tega tri jaslične, to pa ne zadošča. Vse oddelke v Lenartu vodijo vzgojiteljice, pomagajo jim varuhinje, ki se izobražujejo ob delu.

V dislociranih enotah imamo predvsem kmečke otroke.

Vsa leta smo skrbeli tudi za otroška igrišča, ki so v Lenartu dostopna vsem otrokom. Igrišča smo urejali tudi v enotah v Jurovskem dolu, Selcih in Lokavcu, uredili pa jih bomo še v Cerkevniku, Benediktju in Zg. Ščavnici.

Skrbimo tudi za otroke, ki še niso v vzgojno-varstvenih organizacijah in jih vabimo na priveditve in praznovanja. Že več let imamo organizirano »cicibanovo šolo« ali vzgojni program za petletne otroke v vseh krajevnih skupnostih. V to dejavnost vključujemo 85% petletnih otrok v občini.

Z Rdečim križem iz Maribora in Zdravstvenim domom iz Lenarta organiziramo vsako leto letovanje na morju za zdravstveno ogrožene otroke. Letošnjega februarja pa smo skupno s Telesnokulturno skupnostjo Lenarta in Branikom iz Maribora organizirali smučarski tečaj na Pohorju za 70 otrok.

Veliko je še dejavnosti, s katerimi zaposlujemo predšolske otroke. Otroci v Lenartu in bližnjih vaseh preživljajo torej zdravo, srečno in delovno otroštvo. Ohranjamo in razvijamo to, kar že imamo in kar smo ustvarili. Otrok ni zadovoljen samo z gesli in lepimi besedami. Ne čakajmo na jutri — njegov čas je danes.

MARIKA FEKONJA

Udeleženci II. kiparskega srečanja v Radljah — (Foto: K. Valtl)

Skrbimo za znanje, zanemarjamo zdravje

Zdravniški pregledi šolskih otrok

Sistematični zdravniški pregledi šolskih otrok so vsako drugo leto. Zdravniki ugotavljajo razvitost, splošno zdravstveno stanje, hranjenost, pregledujejo zobe, ugotavljajo telesno držo in različne motnje. Pregledi so nujno potrebni za ugotavljanje učenčevega razvoja in rasti. Brez njih ne bi mogli dojeti sprememb, ki jih je sicer mogoče ugotoviti in zaradi katerih lahko učenec nazaduje ali napreduje pri šolskem delu. Zdravstveni delavci poudarjajo, da je redno spremljanje in ohranjanje zdravja otrok dobra naložba v razvoj in napredek naše družbe.

Učitelji, še bolj pa starši ob vsakem zdravniškem pregledu z negotovostjo pričakujejo, kaj poreče zdravnik o šolarjevem zdravju. Dobro vedo; zdrav otrok se bo lažje učil in vključeval v družbo vrstnikov, lažje bo prenašal obremenitve, ki jih od njega zahtevata vsakdanje šolsko delo in igra. Zdrav otrok je razpoložen, umirjen, zadovoljen in lažje prebrodi porajajoče se razvojne težave.

Razredniki na roditeljskih sestankih poročajo staršem, kar je ugotovil zdravnik in o njegovih navodilih za morebitne nadaljnje preglede in zdravljenje. Tako je skrb za učenčovo zdravje prenesena tudi na starše, ki se srečujejo z večjimi ali manjšimi ovirami pri uresničevanju teh navodil.

Kako malo cenimo zdravje učencev, se pokaže prav v ugotovitvah sistematičnih zdravniških pregledov.

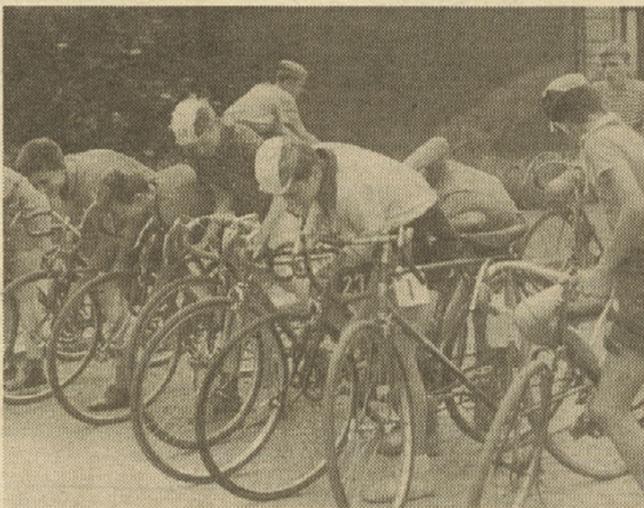
Zdravniki navajajo zaskrbljujoče podatke. Še vedno prevladujejo slabe telesne drže v osnovnih šoli in telesne okvare hrbtenice in stopal na srednjih šolski stopnji. (Vučetičeva navaja v Telesni kulturi 1979/2, da ima slabo telesno držo 48% osnovnošolcev, 41,8% učencev na poklicnih šolah, 34,4% učencev strokovnih šol in 39,9% gimnazijcev). Vse več je motenj vida, pojavljajo se neugodna čustvena stanja in iz njih izvirajoča psihogena obolenja želodca, zvišan krvni pritisk, motnje v delovanju srca in drugo. Vsaka šolska ambulanta zbira take podatke, na voljo pa so tudi pri vsakem razredniku.

Če iščemo vzroke navedenih ugotovitev, moramo omeniti poleg drugih tudi prevelike obremenitve učencev s šolskim delom. Vedno znova ugotavljamo, da danes na vseh stopnjah šol »vzgjajamo mladino k sedenju«. To siromaši gibalne potrebe in uničuje zdravje. Učenci na dan veliko presedijo; bivanje v šoli preprečuje svobodno dinamično gibanje, ki je sicer pogoj za skladen telesni razvoj. Učenci nimajo časa za sprostitve in zaradi nenehnega učenja in skrbi za boljše oceno velikokrat nočejo sodelovati v zunajšolskih dejavnostih. S povečanimi zahtevami po znanju nastajajo t.i. »šolski stresi«, ki vodijo do patoloških učnih obremenitev. Pojavlja se psihomotorična razdražljivost, prevelika aktivnost z gibalnim nemir in nagnjenost k agresivnim reakcijam. Učitelji nimajo niti na nižji stopnji osnovne šole časa, da bi otroke učili igranja. Med temi otroki pa so tudi

obliki. Telesne okvare so ponavadi skrite pod obleko, bolj so opazne na kopaliscih. Žal pa se mladina s to deformacijo raje izogiba plavanju, čeprav je zanje plavanje ena izmed pomembnih dejavnosti krepitve hrbtnih mišic.

Nastajanje krive hrbtenice je dolgotrajen proces, ki traja več

taki, ki ne zorijo, kot pričakujemo, in potrebujejo več časa ter motivacije.

Kdo je v šoli zadolžen za ohranjanje in krepitve učenčevega zdravja?

Šola ima v svojih dokumentih zapisano, da skrbi za zdravje, da navaja učence na zdravo življenjske načela o zdravem načinu življenja so zapisana predvsem med smotri pouka telesne vzgoje. Kaj pa drugi predmeti? Dve ali tri ure telesne vzgoje ne morejo rešiti in odpraviti dnevno porajajočih se problemov, kot je utrujenost že samo zaradi sedenja v zaprtih prostorih, kaj šele utrujenost zaradi rušenja medsebojnih odnosov. Tudi prezahtevni programi telesne vzgoje zbuja pri marsikaterem učencu nezaupanje in strah. Taki učenci se želijo izogniti vadbi z zdravniškimi opravičilom, ki ga največkrat sicer dobe, ne omogočimo pa jim posebne vadbe.

VEDNO VEČ TELESNIH OKVAR

Da je slaba telesna drža učencev resni problem, nam pove že število telesnih okvar hrbtenice in to pri mladini v srednjih in visokih šolah in seveda tudi med prihodnjimi učitelji. Steznikom, ki bi jih morali nositi, se zaradi zunanega videza in neugodnega počutja raje izogibajo, ker ne želijo biti »zaznamovani«. Strokovnjaki na področju korektivne gimnastike ugotavljajo, da je nastanek telesne okvare mogoče preprečiti že tedaj, ko le-ta nastaja, prav s telesnimi vajami. Če se začne odpravljati okvara krive hrbtenice šele na srednješolski stopnji je to teoretično sicer še možno, v praksi pa je za to manj možnosti. S telesnimi vajami na tej stopnji stanje le zadržimo, da krivljenje ne napreduje, okvara pa ostaja in je izražena v milejši

let, prav toliko časa pa je potrebno tudi za odpravljanje te okvare. Ob vsem je zdravnik dovoljen za oceno, ko krivljenje ne napreduje, ko je doseglo stalnost ob obstoječi okvari. To je v mladosti lahko le estetska motnja v zrelih letih pa povzroča težke funkcionalne tegobe.

V šoli se poleg navedenega pojavljajo še vznemirjenost, živčna

napetost in razne prisile, ki so subjektivne narave, povzročajo pa slabo psihično počutje in vodijo v psihogene motnje. Prav te motnje se v kasnejšem obdobju razvoja lahko pojavljajo kot kronična bolezenska stanja. Te težave se pojavljajo zlasti pri učencih, ki učnega programa ne zmorejo obvladati. Pri bolehnih, ki obiskujejo redno šolo, nastane še več drugih motenj, ki so povezane z znižano koncentracijo in oslabiljeno motivacijo. Lažje gibalne motnje se povezujejo s slabo telesno držo, telesno okvaro, legastenijo in končno z vedenjskimi motnjami. Nevrotični učenci so prestrašeni razdražljivosti, preobčutljivi, se stalno bojujejo s svojo okolico. Debelušni imajo telesne in psihične težave, saj se jim še posebej pri telesni vzgoji sošolci posmehujejo. Sramujejo se svoje zunanosti, zato se jim šele z zdravniškimi opravičili posreči izmakniti vadbi. Nekateri se vračajo v razred po boleznih ali iz bolnišnic, zato dobe ti učenci včasih posebne lastnosti, ki jih drugi učenci nimajo. Veliko je čustveno nestabilnih, ki se nekritično in neustrezno odzivajo na spore. In končno: zdaj so v privilegiranim položaju prav gotovo le sposobnejši saj šola ne posveča enake skrbi vsem učencem. Odrinjenost zdravstvene vloge na račun znanja s preobsežnimi učnimi načrti pa ima lahko daljnosežne, škodljive posledice.

Zdravje naših šolarjev moramo zato ocenjevati tako, da bolezenske pojave ne samo zabeležimo, temveč da tudi po najboljših močeh pomagamo tem otrokom.

KAJ STORITI?

Skrb za zdravje ne sme biti prepuščena le dveh ali trem uram telesne vzgoje tedensko, učitelj mora najti možnost za utrjevanje zdravja učencev vsak dan pri vsaki učni uri, enako mora vrednotiti znanje kot zdravje, in ne eno zanemarjati na račun drugega. Prav tako morata vodstvo šole in svetovalna služba razmisliti o tem, zakaj se pojavljajo naštetih zdravstveni problemi. Pomagati mora odpravljati tiste pojave, za katere vemo, da so predvsem posledica prevelikih čustvenih obremenitev pa tudi dolgotrajnega sedenja v šolskih klopetih.

Zavedati se moramo, da je že najmanjša telesna dejavnost boljša kot če je sploh ni. Zato začnimo pri minutah sprostitve med poukom takrat, ko opazimo, da učenci ne zmorejo več naporega sedenja, ko se posamezniki pretegujejo na svojem sedežu, ko zehajo in so nemirni.

Nekateri učitelji že uspešno izvajajo »minute vadbe« in ugotavljajo kako zelo pomembne so. Kratkotrajne vaje pospešujejo presnavljanje, nadomestijo izrabljen kisik in tako pomagajo k boljšemu počutju in dojetanju učne snovi. Zato mora učitelj zagotoviti vsak dan redno kratkotrajno vadbo kot nasprotno utež sedenju.

Učitelj ne sme biti ozko usmerjen le v svoj predmet, upoštevati mora učenca v celoti,

Po dolgotrajni boleznih spet v razredu

Otrok, ki je bil zaradi svoje bolezni dolgo časa v bolnišnici ali v zdravilišču, če ni težko bolan, ne izgubi šolskega leta. Večina zdravilišč in otroških bolnišnic ima svoje učitelje, ki predelajo z bolnim otrokom učno snov. Kljub temu pa se tak otrok, ko se povrne v svoj razred, lahko počuti močno odtujenega od razredne skupnosti. Dolgo časa trajajoči izostanki iz šole pomenijo namreč za otroka izključitev iz družabnega življenja razreda. Otrok ne ve, kaj se je v zadnjih mesecih dogajalo v šoli, zato ne more sodelovati v pogovorih in potrebuje nekaj časa, da se spet vključi v skupino vrstnikov. Taka odtujenost od sošolcev je posebno neugodna za otroka v predpuberteti in puberteti, ko se razvije potreba po pripadnosti skupini vrstnikov in sta odtujenost od skupine in občutek izločenosti posebno neprijetna in moteča.

Nekateri šolski otroci, predvsem starejši, ki so bili dalj časa v bolnišnici ali zdravilišču ter so preživeli mesece in mesece v brezdolju, se doma težko vživijo v normalno življenje in spet povrnejo k izpolnjevanju vsakodnevnih dolžnosti, ki jih nalagata otroku šola in dom. Otrok, ki je postal pasiven, lagoden, ki je začel sanjariti in je postal nedelavec, ima večkrat precejšnje težave, preden se spet povrne v ritem normalnega življenja. Nekateri teh otrok težijo k temu, da bi še naprej nadaljevali enak način življenja brez dela in obveznosti, in ko ne opravijo svojih dolžnosti, se zgovarjajo na bolezen. Le redko se otrok zavestno zlaže, da ne more delati, češ da je bolan. Večkrat se podzavestno umakne vsakdanjim obremenitvam normalnega življenja nazaj v svojo bolezen in se v resnici po-

čuti kot bi bil bolan, nemočen, nesposoben.

Pretirano zaskrbljeni starši, ki svojega otroka čezmerno varujejo pred življenjskimi obremenitvami, včasih podpirajo otrokovo nedejavnost. Ko otrok, ki je telesno zdrav, zaide v lagodnost in pasivnost, ga je zelo težko znova aktivirati in pripraviti, da bi opravljal svoje delovne naloge. Zato je pomembno, da se otrok po dalj časa trajajoči bo-

lezni čimprej ponovno vključi v normalne aktivnosti in dolžnosti. Medtem ko bi eni po daljši boleznih kar obležali doma ter jih je treba prijazno spodbujati k temu, da spet normalno zaživijo in začno delati, drugi otroci brez težav ali celo s pretirano vneto ponovno normalno zaživijo ter se lotijo igre in šolskega dela.

Po dalj časa trajajoči boleznih postane otrok bolj nespreten. Nespretnost je delno posledica prizadetosti zaradi obolenja, delno pa izvira iz tega, ker je otrok veliko časa preležal in se je le malo gibal. Nespretnost po preboleli boleznih marsikdaj izzove nesrečo, ki se zgodi v času rekonvalescence ali v prvih dneh, ko otrok spet začne normalno živeti. Zlasti, če gre za manjšega otroka, je treba upoštevati, da sta se otrokova spretnost in sposobnost za izogibanje nevarnostim med boleznijo zmanjšali in je treba otroka v tem času še posebno pazljivo varovati pred nezgodami.

Otrok, ki pride iz bolnišnice s spremenjeno zunanostjo zaradi invalidnosti, opekline, velike spremembe v teži ipd., bo večkrat po vrnitvi v razred ali na dvorišče med otroke slišal pikre pripombe na račun svoje zunanosti. Otroka, ki je bil v bolnišnici, kjer so bili vajeni njegove zunanosti, varen pred takimi opazkami čustveno prizadene, ko sliši opazke na račun svoje spremenjene zunanosti. Če gre za trajno invalidnost, je prav, da starši v pogovorih pripravijo otroka na srečanje z vrstniki in ga opozorijo na to, da bo morda ta ali oni brez zlega namena kaj pripomnil na račun njegove zunanosti. Če pa gre za prehodno spremembo v zunanosti, kot na primer za čezmerno debelost ali

shujšanje po boleznih, naj starši otroku povedo, da se bo njegovo telesno stanje normaliziralo. Učitelj ima veliko možnosti za uravnavanje interakcij med vrstniki. V sodelovanju s starši lahko veliko pomaga otroku, ki je bil zaradi bolezni dalj časa odsoten iz šole, da prebrodi prilagoditvene težave. Poleg razumevanja je potrebna včasih tudi odločnejša spodbuda, da se otrok socialno in delovno aktivira. DR. ANICA KOS

odprta šola

Rekli so mu — jezni mladenič. Zlobni jeziki spletajo kite tudi iz sončnih žarkov. Drugi so se spraševali: tiči v njem kal večne revolucionarnosti, se skriva v njegovih očeh mladeniška zaletavost? Tisti, ki so ga bolje poznali, so menili, da gre predvsem za človeka, ki se je vselej trudil misliti »s svojo glavo«. Imeti o vsaki zadevi svoje mnenje, ki ga znaš razumljivo in odkrito povedati, pa tudi ni zmeraj dobro. Žal, je že tako. Na srečo profesor Miran Hasl ni bil s preračunljivostjo nikoli v dobrih odnosih. Naj je bil v vlogi pedagoga ali poslanca, direktorja ali glasbenika, vselej je bil njegov odnos do dela in problemov, ki so nastajali, oster in nezumljiv.

Sem tudi sam začel spletati nekakšno kito? Kar vidim ga, kako mu bo roka zdrsula čez visoko čelo pa se spet vrnila do črno obrobljenih očal, ko bo zagodrnjal: »Tole pa ne diši po glasbi!« Seveda, tistega dne sva govorila veliko o glasbi, o tem imenitnem in posebno prizanesljivem svetu, kot bi rekel Miran Hasl. Pripovedoval mi je, da sta bila oče in mati prosvetna delavca in več kot ljubitelja glasbe. Oče se je kaj rad raznežil ob igranju violine pa tudi mati ni bila presenečena, ko se je fant vpisal v glasbeno šolo. Življenje Haslovih, tam gori v Ptuj, se je sprva začrtalo kar obetavno. Toda vojna je kot sekira presekala večino niti, ki so vodile k drobnim srečam. Kot mnoge so tudi Haslovo družino izgnali v Srbijo. S tretjim transportom so jih pripeljali najprej v Paračino. »Bili smo kot občinski reveži,« poslušam njegovo pripoved. »Dobri ljudje so nam prinašali hrano. Jaz pa... v najtežjih trenutkih sem pomislil na glasbo, na svoje čelo.«

Željo, da bi postal imeniten glasbenik, je v tistih najtežjih dneh zamenjal z opraviš v vaškega svinjskega pastirja. V Krnjačevcu, kamor so bili kasneje preseljeni, je opravljal še veliko drugih del. Najpomembnejše je bilo vendar

— preživeti. »Marca 1943 me je posebna Nedičeva policija za štirinajst dni zaprla. To so bili časi, ko so imele tudi stene ušesa in oči. Devetnajst let sem imel, pa sem se počutil kot izkušen možak. Posebne izkušnje sem si pridobil med delom v rudniških rovih, v jaški, kjer se človek še posebno zave dragocenosti svojih rok.«

Če za koga, potem se je za Mirana Hasla svoboda dobesedno spremenila v pesem, v resno delo z resno glasbo. Seveda tudi zanj v mozaiku tedanjega časa niso bile samo note in notno črtovje. V letih po vojni je kar osem mesecev preživel v mladinskih delovnih brigadah. Leta 1950 je vendarle diplomiral na pedagoškem oddelku glasbene akademije. Poučevati je začel na koprskem učiteljsku.

Vem, izogniti se moram pisanju življenjepisa. Primerneje je zapisati, da sodi Center za glasbeno šolo v Kopru med najbolj razvite tovrstne zavode v Sloveniji. V njem je 700 učencev. Glasbeni pedagogi poučujejo mlade kar v 17 glasbenih veččinah. Orkester te nižje glasbene šole je že šesto leto najboljši tovrstni orkester v Jugoslaviji. Glasbeni strokovnjaki hvalijo izjemno čistost intonacije, posrečen izbor programa in umetniško izvedbo, ki je pri tako mladih glasbenikih še zdaleč ni lahko doseči. Pravzaprav si je težko predstavljati živo kulturno delovanje na koprskem območju brez udeležbe učencev Centra za glasbeno vzgojo. Tudi velika dvorana v sicer skoraj 300 let starem poslopju (spomeniku prve kategorije!), je med koncerti vselej premajhna. »Tokrat, ko bo naše poslopje povsem obnovljeno, bo to najlepša glasbena šola na Balkanu,« se zasmije Miran Hasl.

ALI JE GLASBENIK ROMANTIČNA DUŠA?

Sledim njegovemu razmišljanju. Koliko prostora je danes, v

POGOVOR Z MIRANOM HASLOM, DIREKTORJEM CENTRA ZA GLASBENO VZGOJO V KOPRU

Prizanesljivi svet glasbe

tem našem burnem življenju, za resno glasbo? To, da bi hodili v glasbene šole samo otroci imenitnejših staršev, že zdavnaj ni več res. »Eno je gotovo: položaj glasbene vzgoje v Sloveniji ni rešen,« trdi profesor Miran Hasl. »V sistemu vzgoje in izobraževanja smo še vedno brez zamisli o tem, kako bi reševali materialna vprašanja glasbenih šol; kako bi jih bolje in pravičneje reševali. Zdaj rešujejo vprašanja v vsaki občini po svoje. Pa vendar smo Slovenci

Miran Hasl

narod glasbenikov. No, to sposobnost res nekoliko izgublamo. Včasih, če so se našli veseli štirje Slovenci, so skupaj zapeli štiriglasno. Nedvomno je bila to nacionalna posebnost, izjemna skoraj v vsej Evropi. Zdaj pa se vse bolj iz tega večglasja vračamo v elementarno enoglasje. »Tu in tam tudi v razglašeni, skušam biti osebni.« In v pretirano hrupnost,« doda profesor Miran Hasl. Zaman pričakujem, da bo začel razburjeno obdelovati zabavno, komercialno in podobno glasbo. Omeni le to, da se je ob vsakem delu treba zavzemati za kakovost. Do lažne umetnosti in poceni kiča, ki sta je že zdavnaj vrnila tudi v svet glasbe, je treba zavzeti kar se da kritično stališče.

»Seveda lahko glasba,« razmišlja profesor, »v nekem po-

menu tudi gospodari s človeškimi čustvi; resna nekoliko manj kot zabavna. Vprašanje je, če je resna glasba tudi bolj racionalna... strahanski hrup pa nedvomno, zbeži iz človekovega značaja nagone, ki so sicer najpogosteje zavesno ukročeni. Pri mladem človeku lahko torej tak 'pošten' hrup privede zavest v nekakšno posebno stanje — v trans. Sicer pase dogaja nekaj podobnega tudi ob skrajnih navijaških športnih strasteh.«

Človek, ki se ukvarja z glasbo, živi v lepšem svetu. Včasih so govorili, da kdor poje, ne misli slabo. Včasih je bilo sploh veliko več časa za človeško nprav, za tisto, kar je zlahka posameznika in dajalo večjo vrednost tudi širši skupnosti ljudi. Nekateri se tega še vedno zavedajo. Nekako tako se porodi tudi odločitev staršev: otroka bomo poslali v glasbeno šolo. »Seveda pa moramo v glasbenih šolah usmerjati tudi starše, sicer bi vsi otroci igrali samo harmoniko, klavir in kitaro.«

Skušam si ga predstavljati, kako vleče violinski lok, kako ob tistih visokih tonih pripre oči in... Je glasbenik romantična duša, ga vprašam. »Da, glasba je vendar predvsem zadeva čustev, čeprav živimo v času, ki ni naklonjen romantiki in pretiranemu čustvovanju. In vendar želi avantgardna glasba velikokrat preostro rezati ta romantizem in to čustvenost. Glasbo je treba doživljati. Pri glasbi je treba odpeti srce. Glasbe se ni mogoče lotevati predvsem z razumom. Tod osvajata melodija in harmonija. Poznavanje glasbenih oblikovnih zakonitosti pa ti seveda omogoča, da laže slediš nekaterim melodičnim tokovom. In če so osnova glasbe čustva, nanje tudi vedno znova vpliva. Tako lahko v človeku zaneti vznemelenost pa tudi izredno veselje in žalost, zamišljenost in še kaj.«

Trdo pribije, da je treba postaviti glasbeno izobraževanje na Slovenskem na isto mesto, ki si ga zavoljo svojega deleža pri kul-

turni vzgoji tudi zasluži. Že hočem omeniti Žagarjevo nagrado, ki jo je dobil kot eno izmed vidnih priznanj za neomahljivo pot k omenjenemu cilju, ko začne govoriti o glasbeni vzgoji v osnovnih šolah. O tem, da je doživljala glasbena vzgoja v povojnem času same krčivne števila ur. V prizadevanjih, da bi olajšali šolsko torbo pretirane teže, je bila prizadeta najprej glasbena vzgoja. Na vsej predmetni stopnji smo jo omejili na eno uro pouka. Potem smo si izmišljali nekakšen fakultativni pouk, se hujuje profesor Hasl, in se ponovno vračali k prejšnjemu načinu. »Pred tremi leti je v Sloveniji primanjkovalo 200 strokovno usposobljenih učiteljev za glasbeno vzgojo na predmetni stopnji. Ob vsem tem pa je tudi res, da je ugled predmeta predvsem odvisen od učiteljevega dela. Nikakršna zbornica, tudi ne ravnatelj in ne zakon ne morejo dvigniti ugleda glasbeni šoli. Delo, samo dobro opravljeno delo ima to moč!«

VSAKA ODGOVORNOST BI MORALA IMETI PRIIMEK IN IME!

Naglica lahko človeka tudi oslepari. Morda si misliš, da živis

(Foto: S. Teršek)

polno življenje, ko nimaš časa niti ustvarjalno »lenariti«. Vprežen si v voz družbeno-političnega dela, ki zna tako imenitno skodrat živce, v strokovno delo, ki je pa na polju prosvete, kjer je treba vsak pridelek trdo prigarati. Kaj pa glasba, trenutki, ko se nekako osamiš z glasbilo v roki, ko se izgubiš v preteklosti velikih čustvovanih, velikih in večnih umetniških duš... Ne, za takšne trenutke skorajda ni več časa. Bolj pogosta so razburjenja, ki jih je mogoče zaneti na slehernem koraku. »Kaj me posebno vznemirja,« odgovarja na moje vprašanje Miran Hasl. »Predvsem nedosednost in pomanjkanje odgovornosti. Mislim, da bi morala imeti vsaka odgovornost pri nas tudi svoj priimek in ime. Žal temu ni tako!«

Zdaj sem na ulici. Vendar pri naša vojna po morju. Skozi priprte lesene naoknice prihajajo zvoki glasbil. Na koncu ulice slišim samo še zavijanje ladijskih sirev in ropotanje avtomobilskih motorjev in... Ne motim se. Nad bogato razsvetljeno izložbo je odprto okno. Nekdo igra na flavto. Jaz pa razmišljam o Miranu Haslu.

SILVO TERŠEK

Otroška glasbena ustvarjalnost

— Otrokova glasbeno-ustvarjalna dejavnost je velika in preprosta obenem.

— Čeprav se zdi, da otrok ustvarja zlahka, tja v en dan, igraje, pa pri pozornem opazovanju spoznamo, da ustvarjalna erupcija izčrpa veliko otrokovih moči, da je to zanj prava napora.

— Vzgoja klavirsko-glasbene ustvarjalnosti vpliva tudi na otrokovo klavirsko-izvajalsko vzgojo. Otroci so pri izvajanju svojih skladbic zelo natančni, ne dovolijo si nobene ustvarjalne približnosti ali površnosti.

— Doživljanje vodi otrokovo roko pri izvajanju lastnih skladbic po območju tonskega oblikovanja z največjo gotovostjo.

— Zlahka pa bi »umazali« otrokovo glasbeno ustvarjalnost, če bi jo pojmovali kot izreden pojav, kot »čudež«, pa bi zato obravnavali otroka na poseben način, ga na silo usmerjali v to in razkazovali.

— Čeprav je glasbena ustvarjalnost otrok preprosto lepa in primitivna, vseeno mislim, da lahko govorimo o glasbeni umetnosti otrok, prav tako kot govorimo o ljudski glasbeni umetnosti — s katero ima glasbena umetnost otrok verjetno marsikaj skupnega, čeprav je ljudska nedvomno vrednejša, ker jo čas prečiščuje.

— In nazadnje: skladbice otrok naj bi bile kažipot komponistom skladbic za otroke.

To so misli iz referata Darinke Bernetičeve, glasbene pedagoginje, profesorice klavirja v zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani, na medrepubliškem posvetovanju svetovalcev za glasbeno vzgojo (konec lanskega šolskega leta). Posvet je organiziral Zavod SRS za šolstvo, organizacijsko pa ga je izpeljala Mirjana Turel, pedagoška svetovalka za glasbeno vzgojo pri ljubljanski organizacijski enoti tega zavoda.

Okvirna teoretična zamisel posvetovanja je bila zaobsežena v temi Aktualni problemi glasbene vzgoje in izobraževanja v preobrazbi vzgoje in izobraževanja — vendar pa se je ta tesno

povezovala z zgledi glasbene vzgoje po šolah in je tako udeležencem ponujala kar največ napotkov za delo. Hospitacije po šolah so dale vpogled v sedanje možnosti — ob kopici glasbenih pomagal — in prikazale vlogo glasbene vzgoje v usmerjenem izobraževanju. Tako je npr. glasbena učiteljica Branka Baša-Maček (1. razred poljanske gimnazije) obdelala temo učne enote Ljudska glasba včeraj — danes — jutri. Pred učenci in hospitanti je razgrnila bogastvo ljudske pesmi in razložila, kako je le-ta vplivala na skladatelje. Moč življenja učencev v ljudsko pesem je bila svetovalcem vodilo, kako naj bi gradili našo glasbeno kulturo, da ne bi zašla v ce-

leno popevkarstvo. Na glasbeni šoli Ljubljana-Vič je Valerija Košarok obdelala zahtevno temo Partitura (v II. letniku). V Centru za kulturo mladih pri Pionirskem domu so svetovalci spremljali uro Glasbene vzgoje za prosti čas. Pristrčne improvizacije učencev na klasične teme, na vizualne teme, na lastne teme z vsemi mogočimi izpeljavami so dokazale, kako glasba doživljajsko bogati otrokov svet.

Posebno pozornost svetovalcev za glasbeno vzgojo je zbudila tematika Problem otroške ustvarjalnosti v glasbeni vzgoji. Teoretično in praktično so se z njo seznanili v dvoranci Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani — ali, kot je poudarila v uvodu v nevsakdanjo prireditev svetovalka Mirjana Turel: »Prikaz otroške klavirske ustvarjalnosti in hkrati tudi idejne usmerjenosti klavirskega pouka profesorice Darinke Bernetičeve je organizacijska enota Ljubljana Zavoda SRS za šolstvo pripravila v okviru medrepubliškega posvetovanja svetovalcev za glasbeno vzgojo zato, da bi namenili temu problemu posebno pozornost in spodbudili tovrstna glasbenovzgojna prizadevanja ali pa jih celo usmerili predvsem na to pot. Prvič smo v nekdanjem Zavodu za pedagoško službo Ljubljana I natisnili

nekaj izbranih otroških skladbic pred dvanajstim leti); to je 19 skladbic, ki so nastale v letih 1957 do 1963 v klavirskem razredu Darinke Bernetiče.«

Profesorica Bernetičeva je zaigrala in sproti komentirala preproste, a zelo zanimive skladbice, ki so jih komponirali njeni nekdanji učenci. Nato so nastopili s svojimi skladbicami njeni sedanji učenci pa tudi učenci njenih nekdanjih učenk, ki zdaj poučujejo klavir po direktni metodi: Tatjana Bratuž, Nada Jurjovec, Majda Martinc, Soča Istenič in Milica Poljanec. Otroci so nastopali sproščeno. Povedali so, kaj bodo zaigrali in včasih navedli tudi motiv, iz katerega je zrastle skladbica.

Poslušalcem (svetovalcem, drugim glasbenikom in povabljenecem) so se ob tem nastopu izoblikovale tele ugotovitve:

— nastopanje otrok pred občinstvom je posebno dragoceno, ker povečuje odgovornost pri igranju, poveča zbranost in pomaga premagovati strah pred nastopom

— Učenci spoznajo smisel glasbe kot umetnosti, ki približa lepoto tudi drugim

— Mlada ustvarjalnost dobiva ob priznanju poslušalcev nov polet

— Učenci se nauče sami nadzorovati izvajanje in vrednotiti

svoje skladbe, ko opazijo, kolikšen vtis so napravile na poslušalce

— Ob nastopih se rodi spoštovanje do ustvarjalcev, ki izvedejo izredno lepo skladbo

— Učenci spoznajo ustvarjalno srečo, ki jo prinaša uspeh

Trije izmed nekdanjih učencev Darinke Bernetiče, ki že od leta 1953 poučujejo po tako imenovani direktni učni metodi (njen Klavirski učbenik za otroke je že odobren in je v tisku pri DDU Univerzum) so se že uvrstili med znane mlade skladatelje in so tudi nastopili na prireditvi za svetovalce za glasbeno vzgojo:

Bojan je izvajal čudovito burlesko za flavto.

Brina je prikazala in zaigrala kolaž Travniki so že zeleni, kjer sta se izredno domiselno dopolnjevali glasba in slikovna projekcija.

Bor je izvajal skladbo, ki bi jo že lahko šteli med odlomke iz samostojnega koncerta.

(Tudi na prireditvi so navajali samo imena — saj to pot ni šlo za predstavitev mladih skladateljev, pač pa za potrditev direktne učne metode klavirskega pouka in za prikaz sadov zgodnje otroške klavirske ustvarjalnosti.)

Ne gre za navdušenje poslušalcev, in ne le za iskreno veselje najboljših ustvarjalcev, ali za

ponos s spontanim ploskanjem nagrajenih izvajalcev (npr. Tatjana — učenke III. letnika SGS), pa tudi ne samo za potrditev prave smeri mladih komponistov — pač pa predvsem za tole: direktna učna metoda klavirskega pouka (lahko bi bilo tudi drugo glasbilo — gre za metodo) Darinke Bernetičeve, ki jo z znanjem, sposobnostjo in predanostjo goji že 27 let, rodi bogate sadove. Pri takšnem pouku se izoblikujejo zares dobri, natančni, čustveno bogati izvajalci (ali poustvarjalci), pa tudi sodobni skladatelji in sposobni mladi pedagogi.

Pedagoška svetovalka Mirjana Turel dodaja: »Za klavirski pouk oziroma glasbenovzgojno usmerjenost profesor Darinke Bernetičeve je pomembno in značilno tudi vključevanje sodobne klavirske, predvsem slovenske, ustvarjalnosti.«

V času, ko naši glasbeni pedagogi vzgajajo predvsem ob klasičnih, mladina pa sega po sodobnih tujih vzorih, kot da danes na Slovenskem sploh nimamo drugih glasbenih ustvarjalcev kot skladateljev popevk — je treba to poudariti kot posebno vrednoto. To so spoznali tudi svetovalci za glasbeno vzgojo iz drugih republik. Profesor Bernetičevo vabijo, da bi prišla k njim gostovat — ne z dognanim klavirskim nastopom, kot smo navadno vajeni, pač pa s prikazom svoje direktne učne metode klavirskega pouka. NEŽA MAURER

doma drugod

Kakšno prosvetno-pedagoško službo

Prosvetno-pedagoška služba ma po zakonu jasno določeno vlogo: opravljala naj bi predvsem pedagoški nadzor in pospeševala vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Zadnja leta pa so pomembne funkcije te službe začele odmirati. Tako je na primer nadzor nad zakonitostjo dela v šolah prevzela posebna prosvetna inšpekcija. Kaže, da sprememb s tem še ni konec, saj praviša reforma vzgojno-izobraževalnega sistema večje spremembe tudi v vlogi in organizaciji prosvetno-pedagoške službe.

Prosvetno-pedagoška služba naj bi bila v prihodnje zasnovana tako, da bi se notranje delo ne delilo več togo po predmetih. Veno delo naj bi se povezovalo z delom strokovnih služb v vzgojno-izobraževalnih organizacijah,

ukvarjala naj bi se pretežno s strokovnim delom, šole in njenih potreb pa ne bi smela obravnavati uradniško. Po mnenju nekaterih teoretikov bi pedagoška služba kot posebna ustanova lahko postopno odmrla, njene naloge pa bi prevzela šolske pedagoške službe in kadrovske šole.

Ne glede na taka ali drugačna predvidevanja pa naj bi se prosvetno pedagoška služba že zdaj bolj ukvarjala s šolo, njenimi potrebami in problemi, manj pa z raznimi administrativnimi opravili. Tako pravijo mnoge šole, v katerih se prosvetni delavci pri reševanju številnih problemov, ki jih prinaša reforma, čutijo vedno bolj osamljeni. Vse to pa običajno vpliva na pedagoško delo.

Školske novine, Zagreb, 16. 9. 1980

Zdravi bolniki

Reforma je prinesla veliko novega v vzgojno-izobraževalne programe, spremenila pa je tudi organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela in način vpisa v srednje, višje in visoke šole. Z načrtovanjem vpisa skušamo uskladiti izobraževanje s potrebami gospodarstva in uravnovesiti razmerje med vpisom v proizvodne in neproizvodne poklice. V začetku smo mislili, da je v ta namen najboljša rešitev učenčeva pogodba z delovno organizacijo, ki naj bi zagotavljala, da je določen vpis skladen s kadrovske potrebe. Tako smo dali prednost pri vpisu tistim učencem in študentom, ki so imeli pogodbe z delovnimi organizacijami. Vendar je nastalo po tej poti toliko zlorab, da smo pogodbe kol dokazila za prednost pri vpisu ukiniteli.

Zdaj so starši, ki želijo za

vsako ceno vpisati otroka v neproizvodne usmeritve, poiskali in našli drug izhod. Ker imajo pri vpisu v neproizvodne usmeritve prednost učenci, ki so slabega zdravja in imajo druge razvojne težave (to morajo dokazati z ustreznimi zdravniškimi potrdili), se je nabrala pri letošnjem vpisu cela gora zdravniških potrdil. Starši so izvrtali vse mogoče zveze z bolnišnicami in ambulancami in proglasili svoje zdrave otroke za bolnike in invalide, da bi jim le zagotovili mesto v šolah za neproizvodne usmeritve. Samo v eni taki šoli se je nabralo takih novincev kar za cel oddelek.

Očitno bo treba nekaj storiti in preveriti vsa ta zdravniška spričevala, sicer bomo tudi z njimi dočakali tak neslaven konec kot nekoč s pogodbami.

Školske novine, 16. 9. 1980

Za napredek — v pomoč šolam

Na republiškem posvetovanju, ki je bilo konec septembra v Smederevu, je bilo v središču razprav o reformi vzgoje in izobraževanja tudi posodabljanje prosvetno-pedagoške službe v SR Srbiji. V uvodnem referatu je Gradislav Milenković, direktor Republiškega zavoda za napredek vzgoje in izobraževanja SR Srbije, poudaril, da je posodabljanje pouka, učnih oblik, metod in odnosov v vzgojno-izobraževalnem procesu temeljnega pomena za reformo. Tako zahtevne naloge vzgojno-izobraževalnih organizacij pa poudarjajo, da je potrebna tudi sodobno organizirana in kadrovske sposobna strokovna služba.

Prosvetno-pedagoška služba mora spreminjati šolsko prakso in način svojega delovanja. Spremljanje, proučevanje in razvijanje vsebine, oblik, metod in organizacije dela na šolah, nenehno posodabljanje in izpopolnjevanje programov ter usposabljanje kadrov so naloge, s katerimi se mora ukvarjati pedagoška služba in tesno z njo povezane druge strokovne službe pri izobraževanju — tudi strokovne službe v organizaciji združenega dela.

Temeljna naloga prosvetno-pedagoške službe in drugih strokovnih služb naj bi bila odkrivati najboljše načine in poti za uresničenje reformnih nalog ter pomoč vzgojno-izobraževalnim organizacijam. Te službe naj bi v stiku s šolami organizirale načrtno spremljanje znanstvenih dosežkov in teoretičnih dognanj ter spodbujale njihovo uporabo v praksi. Spremljale naj bi in posploševale, proučevale in razvijale uspešne dosežke pedagoške prakse in tako bogatile tudi teoretično misel. Če bodo strokovne službe uspešno posodabljele vzgojno-izobraževalno dejavnost, bodo ob tem posodabljele tudi svoje oblike in metode dela.

Udeleženci posveta menijo, da je prosvetno-pedagoška služba dosegla precejšen napredek in že razvija službe in središča za posodabljanje vzgojno-izobraževalnega dela in izpopolnjevanje učiteljev z načrtnim delom z učitelji pa najbolje pomaga k hitrejšemu uresničevanju reformnih nalog.

Prosvetni pregled, Beograd, 3. 10. 1980

Reforma šolstva tudi na Kitajskem

Pred osvoboditvijo so na Kitajskem lahko obiskovali šole samo otroci iz bogatih družin. V mestih je bilo okoli 80% prebivalcev nepismenih, na vasi pa 95%. Leta 1949 je bilo na Kitajskem samo 200 univerz in inštitutov, 4.000 srednjih in 289 tisoč

boljša rešitev, zagotavljajo te šole temeljno izobrazbo tudi otrokom, ki živijo v oddaljenih območjih.

V zadnjih tridesetih letih je zelo napredovalo tudi srednje izobraževanje. Srednje šole

REFORMA VISokega ŠOLSTVA

Po revoluciji leta 1949 so bile univerze v zelo kritičnem stanju. Ukrepi, ki so jih uvedli, so kmalu rodili velike spremembe. Do konca leta 1978 je na Kitajskem diplomiralo že okoli 3 milijone študentov. Zdaj ima Kitajska okoli 600 univerz in inštitutov. Ustanovili so precej specializiranih fakultet, ki naj bi zagotovile potrebne strokovnjake za socialistično izgradnjo (rudarska, metalurška, tehnološka, geografska in ladjedelniška smer). Precej so se spremenile tudi metode izobraževanja. Povezanost izobraževanja s prakso temelji na načelu združevanja teorije in praktičnega dela, znanstvenega raziskovanja in njegove uporabe v proizvodnji. Tako so mnoge univerze in inštituti postali središča študija in znanstvenega raziskovanja.

Visokošolski študij traja večina štiri leta, na nekaterih fakultetah pa tudi pet let (tehniške, medicinske, gradbene in druge fakultete). Šolanje je brezplačno. Večina študentov dobiva stipendijo od države. Po končanem študiju se študenti lahko takoj zaposlijo v poklicu. Podiplomski študij traja od dveh do štirih let.

Vsak učenec, ki je končal

srednjo šolo, se lahko prijavi na sprejemni izpit na univerzi. Tako lahko univerze izbirajo najboljše študente. Sprejemni izpiti imajo enoten program in so istočasno v različnih mestih, da so dostopni vsem kandidatom, ne samo tistim v večjih središčih.

V praksi razvijajo na Kitajskem še druge oblike višjega izobraževanja — od univerz pri tovarnah do televizijske univerze. Lani je ministrstvo za prosveto skupaj s pekiško radiotelevizijo odprlo univerzo, na kateri so predavanja po televiziji. S tem je omogočeno vsakomur, da se izobražuje ob delu.

Naglo se je razvijalo šolstvo tudi v avtonomnih pokrajinah. Tako so razvile osnovno, srednje in visoko šolstvo tudi najbolj oddaljene pokrajine. Leta 1978 je bilo izmed pripadnikov narodnostnih manjšin 7 milijonov učencev, ki si pridobivajo znanje v osnovnih šolah, 2.400.000 jih je bilo v srednjih šolah, 30.000 študentov pa na univerzah. Avtonomna pokrajina Ulgur na zahodu Kitajske je imela pred revolucijo samo 8 srednjih šol, zdaj pa jih ima okoli 2000 z 2.800.000 učenci.

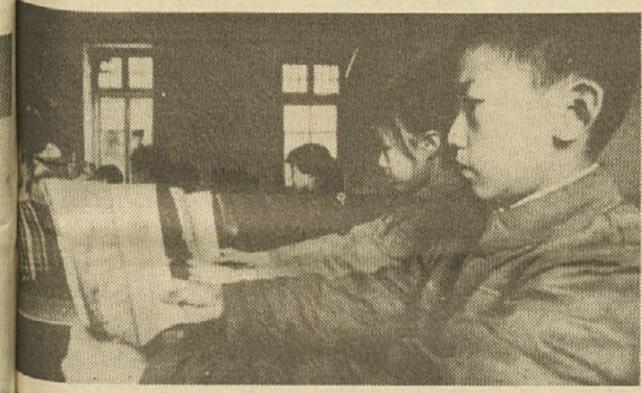
Največja univerza za narodnostne manjšine je v Pekingu. na njej študira okoli 20.000 študentov 50 različnih narodnosti, ki se po končanem študiju vračajo na delo v svoje kraje.

POVEZOVANJE TEORIJE IN PRAKSE, DELA IN UČENJA

Kot druge nerazvite dežele ima tudi Kitajska še vedno veliko nepismenih — okoli 140 milijonov. V vrste nepismenih prihajajo še novi, saj samo 60% učencev konča osnovno šolo. Med kulturno revolucijo je precej zastalo celotno izobraževanje. Zato se zdaj ljudje trudijo, da bi nadomestili zamujeno, da bi se lahko čim prej vključili v sodobno tehnologijo.

Veliko skrb namenjajo na Kitajskem izobraževanju ob delu. Nagel napredek znanosti, čedalje večja zahtevnost dela ter razvoj gospodarstva terjajo čim več visoko izobraženih strokovnjakov — znanstvenikov in visoko kvalificiranih delavcev. Prav zdaj poteka na Kitajskem reforma izobraževanja. Njen glavni cilj je: čim tesnejša povezanost teorije in prakse in da bi čim več ljudi doseglo visoko izobrazbo. V ta namen odpirajo univerze različnih oblik. Kitajski šolski sistem se v skladu z razvojem gospodarstva torej pospešeno izpopolnjuje.

ČEN JU JING
Prosvetni list, 1. 10. 1980

Kitajski šoli

osnovnih šol, v katerih se je izobraževalo 24 milijonov študentov in učencev.

Ko je bila ustanovljena Ljudska republika Kitajska, se je veliko spremenilo tudi v šolstvu. Že leta 1952 je bilo v šolah in na univerzah več kot 54 milijonov učencev in študentov. Pet let kasneje se je to število povečalo na okoli 72 milijonov. Mreža šol in univerz se je naglo širila, že leta 1978 so imeli trikrat več univerz in štiridesetkrat več srednjih šol, kot jih je bilo takoj po osvoboditvi. Število osnovnih šol se je povečalo na 950 tisoč, število učencev v njih pa na več kot 146 milijonov. Srednje šole obiskuje 65 milijonov učencev, visoke pa 850 tisoč študentov.

VELIKA SKRB ZA OSNOVNI VZGOJNO-IZOBRAŽEVANJE

Na Kitajskem namenjajo veliko pozornost predšolski vzgoji otrok. Zdaj imajo v ta namen več kot 300 tisoč vrtcev, ki jih obiskuje okoli 10 milijonov otrok. Glavna naloga teh ustanov je, da pripravijo za otroke, ko so matere v službi, in da jim razvijajo duševne in telesne sposobnosti. Posebno pozornost namenjajo razvoju nadarjenosti, zato vsebujejo programi tudi glasbo, matematiko, slikarstvo, šport itd. Zdravstvene razmere so zelo dobre, vsak vrtec ima svojo ambulanto. Šestimi ali sedmimi leti stredo otroci v osnovno šolo. Ta trajajo pet let in je obvezna za vse, razen v goratih predelih, kjer je malo prebivalcev, potuje učitelj od vasi do vasi in uči otroke osnove pismenosti. Te šole imenujejo potujoče šole. Čeprav to ni naj-

imajo nižjo in višjo stopnjo. Nižja stopnja traja tri leta, višja pa dve. Posebno pozornost namenjajo strokovnim, tehničkim in kmetijskim šolam v industrijskih ter poljedelskih predelih, kjer se učenci tako neposredno usposabljujejo za delo v svojih občinah.

Kitajska razglednica

(Foto: Vinko Udovič)

Izobraževanje zaposlenih v naši prestolnici

Skoraj paradoksalno zveni, da je Beograd eno izmed tistih mest v naši deželi, kjer je največ nepismenih. Statistični podatki, ki jih je pred kratkim objavil akcijski odbor za osnovno izobraževanje odraslih, pravijo, da jih je od 550.000 zaposlenih Beograjčanov 100.000 brez popolne osnovne izobrazbe, okoli 30.000 pa jih nima niti prvih štirih razredov osnovne šole.

Zaradi stalnega priliva nekvalificiranih delavcev postaja izobraževanje zaposlenih v našem glavnem mestu čedalje bolj pereče. V terciarnih dejavnostih je še vedno visok delež nekvalificiranega in nizko kvalificiranega dela. Nič drugače ni v nekaterih gospodarskih panogah: v metalurgiji, gradbeništvu in komunalnih službah. Zato pripravljajo cel »svežen« ukrepov, s katerimi naj bi pospešili izobraževanje zaposlenih in dvignili njihovo izobrazbeno raven in strokovnost. V ta namen naj bi namenili od denarja za usmerjeno izobra-

ževanje stalen odstotek. Izobraževanje ob delu in iz dela naj ne bi bilo več samo dodatna in honorarna dejavnost v vzgojno-izobraževalnih organizacijah, saj je to povzročalo, da so »utrujeni učitelji delali z utrujenimi udeleženci«.

Žal tudi ti ukrepi ne obetajo, da se bodo pričakovanja uresničila. V letošnjem razpisu je bilo predvidenih 15.000 učnih mest za izobraževanje iz dela, zlasti za deficitarne poklice. Vpisala pa se je samo dobra četrtina pričakovanih. Težke razmere pri izobraževanju iz dela, nereden položaj udeležencev, nerazumevanje OZD do delavcev, ki naj bi se vključili ali se vključujejo v izobraževanje, ter druge okoliščine kažejo, da bo treba iskati nove rešitve ne samo v izobraževalnem sistemu, ampak tudi v združenem delu.

Prosvetni pregled, Beograd, 3. 10. 1980

Slavistično zborovanje 1980 v Novi Gorici

To tradicionalno jesensko srečanje slovenskih slavistov (od 25. do 27. septembra 1980), ki je po svojih uvodnih akordih ponavadi slovesno, sicer pa delavno, tudi nekakšna težko pogrešljiva duhovna rekreacija, je bilo letos posvečeno velikemu slovenskemu slavistu Jerneju Kopitarju ob 200-letnici njegovega rojstva in pa Francetu Bevku, primorskemu rodoljubu, pisatelju in kulturno-političnemu delavcu ob 90-letnici rojstva in 10-letnici smrti.

Program zborovanja je bil obsežen, saj je bilo napovedanih kar 30 referatov, bilo pa jih je še nekaj več; prispevali so jih tudi naši iz zamejstva. Ob tem so organizatorji poskrbeli še za vzporedne prireditve, za predstavo Primorskega dramskega gledališča, za koncert v Zemonu, za projekcije didaktičnih filmov DDU Univerzum, tako da je bilo vsega za tri dni skoraj preveč. Posvetovanje se je tretji dan izteklo v dve ekskurziji: prva je krenila v Beneško Slovenijo, v Čedad, druga na Cerkljansko, na Kosmačev Slap ob Idriji in v Bevkovo Zakojco.

Zborovanje je najprej poskušalo znova in pravičnejše določiti mesto, ki pripada Jerneju Kopitarju, ki ga zlasti v šolski praksi prikazujemo nedopustno enostransko, zlasti skozi njegov spor s Prešernom in Čopom. Pri tem pa pozabljamo, da je bil jezikoslovec, učenjak evropskih razsežnosti.

Na Bevkovo delo, Bevk je bil vsekakor odlični pisatelj za otroke in mladino, se je navezal kompleks referatov o mladinski književnosti, ki je zavzel nenaavadno širino: od širokega, panoramskega prikaza, kako je ta trenutek s proučevanjem mladinske književnosti pri nas in v svetu, prek problematike estetske vzgoje ob leposlovju, prek orisa možnosti in nemožnosti ekranizacije mladinskega slovtva, do razmišljanj o vlogi

osnovnošolske knjižnice. Med poročevalci so bili znani in manj znani ljudje, Najbrž so bili prav zato referati bolj ali manj tehtni, nekateri teoretsko prodorni, drugi bolj poročila iz prakse, vsi pa pripravljani skrbno in z voljo po obvladovanju procesa vzgoje za branje, ki se očitno mora začeti že v otrokovi predšolski dobi. Še več: kar tu zamudimo, se velikokrat ne da več nadomestiti. Iz vsega tega je rasla slutnja neke prihodnje in prepotrebne metodike, ki bi bila lahko dober temelj za nastajanje metodike pouka književnosti na naslednjih šolskih in sploh človeških razvojnih stopnjah.

Delo je potekalo na plenarnih sejah ali v sekcijah. Že prvega den opoldne se je zbor razvil v jezikoslovno in književno metodično sekcijo. V prvi se je — po propovedovanju — zvrstilo več tehtnih predavanj, zadevajajočih različne ravne jezikovnega ustroja. V drugi so se zvrščala predavanja s poskusi interpretacije leposlovnih besedil ali pa opredeljevanja o aktualnih problemih nujne modernizacije učnih načrtov za osnovno šolo in usmerjeno izobraževanje.

Zdi se, da je bilo letošnje zborovanje sploh bolj naklonjeno potrebam pedagoške prakse in da je imelo v tem pomenu tudi precejšen odmev. Pomembno je, da se je, menda prvič, kot enakovreden del književnosti vključil tudi kompleks mladinske književnosti. Enako tudi, da so nekateri referati opozarjali na nujnost interdisciplinarnega stika med proučevalci leposlovja in raziskovalci drugih umetnosti, kar naj prispeva k uspešnejši estetski vzgoji.

Ostala pa je stara slabost: skoraj nič časa ni ostalo za dialog, za razpravo. Komuniciranje je bilo enosmerno, čeprav ne gre spregledati pomena neformalnih pogovorov, v odmorih in ob večerih.

S. F.

Življenje, polno urejenosti in doslednosti

Kako je Ivo Andrić videl in doživljal Slovenijo in Slovence

Vsebinsko bogato in pomenko globoko in večplastno, obsežno in raznovrstno književno delo našega velikega književnika Iva Andrića, vsebuje pravo bogastvo tem in motivov. Vsakemu poznavalcu njegovega edinstvenega književnega dela je jasno, da Andrić ni samo poet Bosne in Hercegovine in usode narodov te republike, temveč da seže njegovo ustvarjalno zanimanje mnogo dlje. To je še posebno razvidno iz njegovega najobsežnejšega, specifičnega dela Znamenja ob poti, ki je bilo objavljeno po pisateljevi smrti.

V tej svojevrstni zbirki meditativne proze najdemo tudi zanimive zapise o Sloveniji in Slovenceh. Zato bomo v tem sestavku napisanem ob 88-letnici Andrićevega rojstva, spregovorili o teh fragmentih — da bi spoznali, kako je veliki ustvarjalec videl in doživljal Slovenijo in njene ljudi. Prav gotovo bi bilo zanimivo proučiti tudi Andrićeve vezi s Slovenijo in njegov odnos do slovenske kulture.

V Znamenjih ob poti, v poglavju Slike prizori, občutja, najdemo deset posebnih zapisov o Sloveniji.

Tudi v Sloveniji — tako razberemo iz besedila — se Andrić ni mogel nagledati »zvezdnatega neba in človeškega obraza«, občudoval je urejenost domačij, užival v skladni lepoti umitih slovenskih predelov. Tudi ob jezeru se je pisatelju nekega večera zadelo, »da je vredno bdeti in spremljati tek in razgorevanje zvezd v modri višini«, zato jih je zaneseno občudoval do polnoči. In vendar so pisatelja bolj kot zvezdnato nebo zanimali ljudje, njihovi obrazi in njihove usode; o tem je v svojih zapisih zapustil nekaj globokih vtisov in slikovitih opisov.

Veliki pisatelj je tenkočutno opazil, kako slovenski kmetje, medtem ko delajo na poljih, če jih opazuje od daleč, »ne dajejo vtisa, da opravljajo naporno in mučno delo, ne oni ne njihova vprega«. In naprej: ob tej priložnosti se »z vsjo postavo ločijo od dela, ki ga opravljajo, pri tem delu pa je vse videti od začetka do konca predvideno in utrjeno«. Če pa jih človek pogleda od blizu, »vidi, da se kopljejo v znoju in da se opotekajo od naporov«.

Slovenske ženske vodijo svoj dom »mirno in prisebno, z neko samoumevno skrbnostjo, ki jim je, kot je videti, v naravi«.

Opisu slovenskih deklet in žena je posvetil Ivo Andrić tri fragmente, v katerih je z mojstrskimi potezami, ki so enakovredne njegovemu nepozabnemu opisu ustnic portugalskih žensk v zgodbi »Byron v Sintri«, orisal njihovo preprosto lepoto in značajske posebnosti: »Njihova lepota je na splošno skromna in neupadljiva; kot izvire v gozdu, ki ga je bolj čutiti kakor pa slišati z ušesi ali videti z očmi, ki ga je samo slutiti, vendar povsod: po tleh, na listju, v zraku; kot hladni, širen tuji vtis, od katerega skozi ograjo vidimo samo majhen del, vendar je tudi v tem delčku vsa njegova lepota«. V drugem odlomku odkriva umetnik v razmišljujoči in slikoviti primerjavi podobnost slovenskih deklet in fantov z lepoto njihovih predelov: »Zdi se mi, da nisem nikjer videl take podobnosti in take enakosti človeških obrazov s pokrajino, v kateri se rodijo in živijo.« V tretjem fragmentu, ko prikazuje očarljivost in lepote nekega karakterističnega izraza obrazov in gibov rok in teles slovenskih žensk, pisec kakor za nasprotje podaja pomembno značilnost njihovega življenja, »ki je en sam red in doslednost«. (»Če po naključju pozabijo ali ne naredijo čistega, kar so obljubili ali bi po dolžnosti morale narediti in kadar jih človek zaloti pri tej drobni napaki, nalahno razširijo roke, vržejo glavo vznak in se zazro v nebo kot svetnice z baročnih slik po katoliških cerkvah.«)

V nekaterih zapisih Znamenj ob poti in v drugih svojih zgodbah primerja Andrić krotke primorske predele in njihove prebivalce z bosanskimi hribi in ljudmi, ki prebivajo tod, prav tako pa tudi slovenske domove, ljudi in naravne pojave z bosanskimi predeli. Tudi ob tej priložnosti doseže izredno slikovite učinke. Slovenskim domovom, ki so »redno čisti, urejeni in svetli«, manjka — tako je opazil pisatelj — »tisti topli osebnostni dih, ki oživlja bosanske domove, je pa tudi vzrok vseh nemirov in neredov v njih«. Medtem ko slovenski kmetje pri delu na poljih »ne dajejo vtisa, da opravljajo na-

porno in mučno delo, ne oni ne njihova vprega« — to smo že povedali — so bosanski kmetje ob enakih opravilih »upognjeni tako, da se kar izgubljajo v zemlji, ki jo obdelujejo«.

Besedila, ki jih je Andrić po-

svetil Sloveniji, sicer niso ona, so pa pomembna zaradi golenih umetniških opazovanj značilnih doživljanj Slovenijcih ljudi.

MILAN R. MARKOVIĆ

»Hlapci« živijo dalje

Uprizoritev Cankarjeve drame v režiji Dušana Jovanovića v Mestnem gledališču ljubljanskem

Cankarjevi Hlapci so kot neke vrste brevir slovenske intelektualne zavesti, ki bi ji smeli reči tudi tragična zavest o avtonomnosti duha, ki jo razmere vselej potiskajo v osamo, jo izničujejo in zlomljeno pošiljajo v pekel — na »goličavo«. V to smer je seveda vrtil Cankarjev dominantni doživljajsko-ustvarjalni motiv, upodobljen sicer v simbolizirani podobi političnih trenj njegovega časa, a še zdaleč ne veljaven samo zanj. Seveda pa si moramo stalnice te veljavnosti vselej znova dokazovati z novimi, aktualiziranimi interpretacijami teh usodnih dramatičnih stanj.

Letošnji Hlapci v Mestnem gledališču ljubljanskem so nedvomno poskus takega aktualiziranega, s sodobnih vidikov izpovedanega podoživljanja Jermancev tragedije. Jermen je pripodoba v obupu in praznini zlomljenega intelektualca. Svoj moralni, psihični in fizični, torej eksistencialni poraz doživi v spopadu z vsemi možnimi oblikami oblastniškega nasilja ter hlapčevskega vdiranja centrom oblasti: v spopadu z manipulacijami, oportunitizmi, sprenevedanji in zanikanjanji vsakršnega moralnega dostojanstva. Tragična nota tega dogajanja je v tem, da je hlapčevstvo vselej zmogovito, zajedeno v vse pore bivanja in v svojem temeljnem bistvu izdajalsko. Jermen ostane sam, sam v svojem boju in sam tudi v svojem porazu, v svoji razboljeni notranji razžrtosti.

Jedro te drame doživljamo v drugem delu predstave, ko nam Janez Hočevar kot v nekakšni monodrami do detajlov razčlenjeno odigra Jermancevo golpoteno »odhajanje na Goličavo«, ves proces človekovega razkroja, izginevanja, odhajanja v nič.

Bistveno drugačen pa je prvi del predstave. Njen avtor (Dušan Jovanović) je prvi del re-

žiral zbit, odrsko razgiban obilico oseb in dogodkov. Z tedaj, kot da smo prisotni dvema docela različnima stavama, smiselno stkanim loto. Če je v drugem delu darjeno Jermancevo idejno stencialno razžrtje, je prvo izrazita igra o oblasti in njem manipuliranju z ljudmi, ki nimajo zgolj in samo materne dobrine. Pri tem pa je osnovno teksturo Hlapčevselno (čeprav z nepotrebnim kvantitativnim izobiljem) polnil tako, da je na oterljal skupino otrok — šolskizred (prisposodbo rodu in da), ki ga Cankarjevi učiteljitelji-hlapci modelirajeskladu s svojo bogabojeoblasti vdano ideologijo v pridne, prilagodljive, brezne, miselno amputirane množico, ki ji bo mogoče in z njo manipulirati. Jermenposkušal nekaj drugega, njegovo početje je označeno »šuntanje proti veri«, kot spoznanje in kot razlog za prinzatrtje.

Ko se Jermen ob koncu sem sesuje, otroci zapisklepni akord predstave, gremo naprej... mi gremo prej...« Pomen tega sklepnoprizora je kajpak dvoumen, grenak. Grede naprej za voljoJermancevih hotenji o svobodesvetlih ljudeh — ali v potehlapčevske zmanipuliranokakršni so bili tako sistemnavajeni? O tem moramo siliti in odločiti mi, ki to predin ta svet doživljamo, zdaj! Odgovoriti si moramo na šanje, kaj se je z Jermancevrazom pravzaprav zgodilo? Jermeni smo se pogovarjali o mokatarkarji, ki sledi junakovemzičnemu porazu. Zdi se, da vanovičeva interpretacija tsični model katarze zavrnil

VIKTOR KONJAR

Različne možnosti pouka književnosti v usmerjenem izobraževanju

Tako kot strokovnjaki z drugih področij tudi slavisti razmišljajo o tem, kako bi najbolje uresničili vzgojno-izobraževalne smotre v usmerjenem izobraževanju. Ob tem se pojavljajo različna mnenja, dvomi pa tudi težave, ki se jim v stvarnosti ni mogoče izogniti. Kako izoblikovati sodoben pouk književnosti v prvih dveh letih usmerjenega izobraževanja? O tem je razmišljal v svojem prispevku na slavističnem zborovanju v Novi Gorici SILVO FATUR.

Čeprav se smotri in naloge predmeta slovenski jezik in književnost v gradivu Skupna vzgojno-izobraževalna osnova (SVIO) v usmerjenem izobraževanju (gre za komplet učnih načrtov, ki jih je sprejel Strokovni svet SR Slovenije, izdal pa Zavod SR Slovenije za šolstvo v Ljubljani 1979), zapisani enotno za pouk o jeziku in književnosti, saj se oboje naravno prepleta, se da vendarle razbrati, kateri smotri so predvsem smotri pouka o književnosti. Specifični sta npr. zahtevi po usposabljanju za estetsko doživljanje in vrednotenje pomembnih književnih stvaritev, predvsem tistih iz slovenske književnosti, in pa navajanje učencev za samostojno in trajno slovtveno izobraževanje in ozaveščanje odnosa do besedne umetnosti. To pa bi se dalo zgotoviti v temeljni smoter pouka o književnosti, ki naj bi bil: vzgoja za branje.

Gre za to, kako ta smoter ali te smotre uresničevati. In takoj smo z mislijo pri učnih načrtih, učbenikih in zamišljenih širših didaktičnih kompletih pa pri učiteljih in njihovih težavah. Prepogostoma ob tem pozabljamo na učenca in na — v našem primeru — njegovih 15 — 16 let, na njegovo notranji svet in njegovo sprejemljivost.

Eno izmed možnosti za uresničevanje navedenih smotrov začrtuje lani sprejeti učni načrt za slovenski jezik in književnost v SVIO, ki je v bistvu skritev učnega načrta, ki je bil (je) v veljavi za gimnazije. Po njem naj bi učence sistematično, kronološko-razvojno popeljali skozi vsa obdobja svetovne književnosti, od starega Orienta do danšnjih dni. Pri tem naj bi seveda največ pozornosti namenili slovenski književnosti, nekaj tudi književnostim drugih jugoslovanskih narodov in prav malo — drugače

v danih okvirih tudi ne gre — ostalemu svetu, zlasti Evropi. Znano je, kako težko so se prebivalci do književne današnjosti gimnazijski učitelji, čeprav so imeli na voljo veliko več ur, kot jih predvideva za te namene skupna vzgojno-izobraževalna osnova v usmerjenem izobraževanju in čeprav so na račun književnosti zanemarjali jezikovni pouk. Zdaj bodo za slovenščino 4 ure v prvem in 3 v drugem letniku, od tega le polovica ur za književnost, v dveh letih vsega 122 ur (teoretično, praktično pa še nekaj manj zaradi različnih drugih dejavnosti na šolah). Slovensčina bo seveda tudi v tretjem oziroma tretjem in četrtem letu usmerjenega izobraževanja z najmanj dvema urama tedensko.

Ostajanje na informativni ravni, ki pomeni tudi pretežno enosmerno komuniciranje, je navezadnje problem idejne narave. Da ne govorim posebej še o tem, kako so bili dosedanja učni načrti v bistvu evrocentristični in neskladni z našim odpiranjem v svet, še posebno v tretji svet. Predloženi učni načrt se sklicuje na (predvidene) dosežke osnovne šole, ki jih bo treba le poglobiti.

NAVIDEZNA REŠITEV?

O tem, kako se uresničuje učni načrt v osnovni šoli pa ni trdnih podatkov. Izkušnje srednjih šol vendarle kažejo, da si učitelji v usmerjenem izobraževanju z vsem tem ne bodo mogli veliko pomagati. Kdo ve, zakaj je tako?! Prav prepričljivih dosežkov s tem v zvezi osnovna šola ne daje, vsaj ne večini učencev. In če za posamezne učence in učitelje to ne velja, problem v bistvu ni drugačen. To pa pomeni, da bodo morali učitelji v usmerjenem izobraževanju sistem graditi skoraj znova. Povedati kaže še to, da so učitelji slovensčine v osnovnih šolah na splošno didaktično-metodično bolj pripravljani, in kar zadeva to, tudi bolj prizadevni kot učitelji na srednjih šolah. To pa bo v usmerjenem izobraževanju, ki bo zahtevalo notranjo diferenciacijo in individualizacijo pouka, problem učinkovitosti še bolj zaostri.

Sklicevanje učnega načrta za slovenski jezik in književnost v SVIO na drugačne oblike dela, ki naj olajša obvladovanje snovi, recimo na seminarско delo, le navidezno rešuje problem premajhnega števila ur za tako obsežno snov. Če naj seminarско delo da kakšne trdnije rezultate, potem mora biti zelo smotrovodeno, usmerjeno, prudarno izpeljano, v razpravi urejeno in sistematizirano, za to pa gre veliko časa.

Zasnove tega dela pouka slovensčine v osnovni šoli, se pravi pouka o književnosti, vendarle

ne bi kazalo bistveno spreminjati, razen, če bi raziskava pokazala, da so v njej hujše razpoke. Kar bo očitno potrebno in nujno, pa bo: učitelje srednjih šol za izvajanje programa bolj usposobiti in oborožiti. Mislim na metodično izpopolnjevanje z živo in pisano besedo, na bolj sistematično »opremljanje pouka«, na ustrezne priročnike za učitelje itn. O nujni notranji diferenciaciji in individualizaciji pouka v usmerjenem izobraževanju se nam ta trenutek komaj še sanja.

Kakšne možnosti nam torej ostanejo za nadaljevanje, zlasti za poglobljanje pouka o književnosti v SVIO, če ne bo šlo tako, kot je predvideval učni načrt? Eno je res: boj za večje število ur je donkihotsko otepanje z mlino na veter. Možno rešitev vidim v drugačnem snovanju učnih načrtov, ki bi za seboj potegnili še vse drugo.

Zadnje leto, ko sodelujem pri oblikovanju novega učbenika za pouk književnosti v SVIO, se mi to vprašanje zastavlja znova in znova. Učbenik mora seveda slediti učnemu načrtu. Začel se bo z egipčansko delovno pesmijo in se za 1. letnik skončal z obravnavo nekaterih dosežkov slovenske moderne in z orisom sočasne književnosti drugih jugoslovanskih narodov. Vse to seveda le ob strogo izbranih besedilih; kar zadeva Jurčiča npr. le ob prvem slovenskem romanu, pa ob eni sami Gregorčičevi pesmi in ob eni sami Kersnikovi Kmečki sliki. Kolikor bolj se učbenik bliža našemu času, toliko

bolj potiska v ospredje slovtve stvaritve kot svojevtične estetske tvorbe, sproti raz temeljne literarnoteoretične pojme in skuša oblikovati gled na književne tokove, ki se razvijajo po svojih zakonitostih kakor tudi v dialektični premenjenosti z najširšimi družbenoekonomskimi in političnimi njami in dogajanja. Dojem vsega tega pa najbrž za popnega petnajst-žestnajstletne ne bo preprosta stvar, zlasti pa ni prav lahko motivirati učbenik zadeve kar se da potostavlja, vendar pa to poenosno, ljanje ne more čez dolovomejo, če naj stvari še ostajetisto, kar so. Poseben problem v tem, da so izbrana besedilabranja po estetskih merilih, pa zelo mnogoplastna, mnogopomenska, zapletena in težavna mladostnika in njegovo življensko izkustvo zahtevna in večpogostoma prezahtevna. Naj bi — oprostite tej bogoklik misli — poprečen mladostnik veličini Prešernove pesmi? Je problem, to je najbrž ključni problem! Zlasti še zato, ker Prešernu slišal že toliko obljajenih besed. Verjetno ne bo daleč od resnice, če rečem, mu bo celo Cankar bližji. Tudi pa je treba dodati, da nimam študij raziskav o učenčevih sprejemljivosti za književne estetske vrednote. Metodika pouka o književnosti je pri nas bolj ali manj na psu.

V prepričanju, da je treba četi spreminjati stanje z drugimi učnimi načrti, bom posku-

Carizem, revolucija, leninizem

Bankarjeva založba, I. in II. knjiga, 1980

Dr. Marjan Britovšek, naš priznani strokovnjak za zgodovino delavskega gibanja, se v svojem novem obsežnem znanstvenem delu posebej ukvarja z analizo revolucionarnih dogajanj v Rusiji pred oktobrsko revolucijo in po njej. Avtor se loti enega ključnih problemov zgodovine komunističnega razvoja marksistične misli ter celotnega — ruskega in mednarodnega — delavskega gibanja: stativizem. Ta problem, ki ga vse pogosto obravnavajo površno in aktualistično, raziskuje Britovšek v kompleksnem zgodovinskem procesu njegovega nastajanja; pri tem poseže nazaj do reakcionalne notranje in zunanje politike ruskega carizma, da bi potem posebej nadrobno prikazal leninsko obdobje ruske revolucije — od dolgotrajnih priprav na revolucijo do prvih let prevzema oblasti, dogajanja frakcijske boje po Leninovi smrti. Avtor podrobno opisuje, kako se je Stalinu posrečilo prijeti si oblast v partiji in državi, komentira obdobje Stalinove diktature, njegovega obračuna s partizani in revolucionarnimi kadri in njegovega terorja v vlogi kulta osebnosti. V sklepu so nakazane različne poteze procesa destalinizacije za časa Hruščova, XX. kongresa KPSZ in po njima, kot tudi njihov sploh bilo.

Delo je razdeljeno v tri tematske okvire. Prvi — »Marx in Engels o carizmu in revolucionarnih perspektivah v Rusiji« — razčljuje na podlagi diplomatske korespondence ruskega carja z diplomatskimi predstavniki revolucionarnega vloga Nikolaja I. v preloženem obdobju marčne revolucije 1848-49; te ugotovitve počenja z Marxovimi in Engelsovimi revolucionarno-taktičnimi analizi, ki sta jih izoblikovala do ruskega carizma. Drugi tematski sklop obsega Leninovo obdobje in nosi naslov: »Leninov koncept revolucionarne partije med buržoazno demokratično revolucijo 1905-1907, oktobrsko socialistično revolucijo 1917 in graditvijo socializma«. V ospredju avtorjeve razčlembje je prikaz zgodovinskega procesa nastajanja in oblikovanja leninskega tipa stranke s prikazom idejnih tokov stranke, poseben poudarek pa je dal drugemu kongresu ruske socialnodemokratske stranke, na katerem je prišlo do razcepa med boljševiki in manjševiki in do prvih frakcijskih bojev. Začel se

je dolg in mučen proces diferenciacije v stranki na revolucionarno in zmerno krilo. Po porazu prve ruske revolucije je nastopilo za Lenina eno najbolj naporenih obdobij boja na ideološki fronti. To dramatično obdobje je avtor strnil pod naslovom Lenin kali partijo za nove zgodovinske naloge. Posebno pozornost posveča pisec Leninovi dejavnosti v času prve svetovne vojne. Sistematično spremlja Leninovo aktivnost in prizadevanje, da bi se uveljavile njegove revolucionarne zamisli v mednarodnem delavskem gibanju. Obdobje od februarске do oktobrske revolucije obravnava avtor v poglavju Rusija v revolucionarnem vrenju. Sledi prikaz graditve mlade sovjetske države, Leninove vloge pri oblikovanju sovjetske ustave in federacije ter pri premagovanju kriz v stranki v najbolj dramatičnem obdobju mirovniških pogajanj v Brest-Litovskem in v času sindikalne razprave. Tretji tematski sklop — »Oblikovanje Stalinove osebnosti in dogmatska praksa v razvoju socializma« — obsega Stalinovo obdobje, in sicer predvsem z vidika njegove despotske oblasti. Pisec deli Stalinovo obdobje v dva dela. V prvem obdobju do smrti Kirova (1934) je Stalin še upošteval nekatere norme partijskega življenja, v drugem pa so povsem prevladale diktatorske poteze njegovega značaja. V začetku se je Stalinovemu terorju upirala še vrsta partijskih funkcionarjev, toda Stalin in GPU so bili vselej obveščeni o zarotah, ki so pomenile nevarnost za generalnega sekretarja. Avtor poskuša v tej zvezi na podlagi doslej javnega gradiva prikazati razraščanje Stalinove despotske oblasti, osvetliti teror, povezan s kultom osebnosti, posledice smrti Kirova za utrditev Stalinovega položaja, Stalinovo zmotno teorijo o odmiranju države in krepitvi terorja do neslutnih razsežnosti, pa tudi ovrednotiti za marksizem-leninizem nepojemljivo razraščanje kulta osebnosti, ki je presegel celo kult ruskih carjev.

Delo je pisano zanimivo in razumljivo na izjemno bogatem dokumentarnem gradivu. Vsekakor pomeni bistven korak naprej v našem razumevanju enega osrednjih obdobij novejšega zgodovine.

JOŽE CIPERLE

Otroštvo v senci vojnih dni

Zveza prijateljev mladine, Ljubljana 1980

Na zagrebškem posvetovanju ob mednarodnem letu otroka, ki je bilo letošnjega aprila na temo: Izročila NOB o družbeni skrbi za otroke — Titovim rodovom, smo Slovenci sodelovali z desetimi prispevki. Z njimi smo želeli predstaviti tiste vrednote, ki so bile odločilnega pomena za zmago naših narodov nad fašizmom, nad vsakršnim nasiljem in izkoriščanjem. Cilj posvetovanja je bil, da te vrednote predamo kot dragoceno izročilo otrokom in mladini, da bi jih mladi rod še naprej ohranjal in razvijal po

svoje — kritično in ustvarjalno. Te besede so zapisane v uvodu h knjigi Otroštvo v senci vojnih dni, ki jo je izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije.

V članku Otroci na Slovenskem med fašistično okupacijo opisuje Ivan Križnar trpljenje otrok, ki so bili med fašistično okupacijo izpostavljeni potujčenju, raznarodovanju in tako kot odrasli izgnani iz domovine. Orisal je tudi posebno skrb OF, ki je bila namenjena otrokom, zlasti tistim, ki so živeli v najslab-

Nikolaj Pirnat: Slovenski uporniki — Gonars 1943

ših razmerah in bili v najhujših nevarnostih.

Ada Krivic je doslej prvokrat objavila in prikazala skrb za ogrožene družine z otroki in ilegalke v Ljubljani, delo žena in mater v okupirani Ljubljani, ki so se izpostavljale nevarnosti pa vendar z veliko ljubeznijo skrbele za otroke naših vidnih političnih delavcev, ki so živeli in delali v ilegali. Tako so živeli v ilegali tudi njihovi otroci. Pretresljive so zgodbe in poti otrok — ilegalcev in njihovih rejnic. Največ zaslug za načrtno, vestno in konspirativno delo z malimi ilegalci ima prav gotovo Ana Zihler imenovana Zihlerova mama.

Stane Mrvič in Alenka Kraigher-Gregorc sta v svojih sestavkih opisala strahotne usode ukradenih otrok, ki so jih nacisti nasilno ločili od mater in jih hoteli vzgojiti v janičarje slovenskega ljudstva.

V članku Pionirska četa Slivniškega bataljona opisuje Anton Avsec svoja doživljanja v tej pionirski četi, ki je štela 90 ljudi (od teh jih je bilo 23 sposobnih za delo, sedem starih več kot 50 let, sedem žensk, 37 otrok mlajših od 14 let, dva novorojenčka in 20 partizanov).

Jože Prinčič je v razpravi Odnos ljudske oblasti slovenskega naroda do otroka v obdobju NOB 1944-1945 z dokumenti prikazal, odnos nove revolucionarne oblasti do otroka. Opisal je najpomembnejše oblike socialne, zdravstvene in prosvetne pomoči otroku in njegove zaščite v obdobju NOB.

Dr. Božena Grosman je v Partizanski porodnišnici pokazala na skrb, ki so jo namenjali porodnicam in njeni novorojenčkom in so že konec leta 1943 pri partizanski bolnišnici v Kočevskem Rogu imeli oddelek — porodnišnico in poporodni prostor — barako, kjer je mati lahko negovala svojega otroka.

Slavica Pavlič je v članku Organizacija šolstva v NOB predstavila delovanje partizanske šole, partizanskih krožkov, partizanskih stanic in potovalnih šol na osvobodjenem, nadzorovanem in okupiranem ozemlju Bele krajine, Primorske, Štajerske in Gorrenjske, ki je s svojim progra-

nove knjige

mom, učnimi načrti skrbela in ustvarjala temelje novi demokratični šoli.

Alenka Gerlovič je v sestavku Partizansko gledališče orisala delovanje gledališča, ki ni bilo namenjeno samo otrokom, ampak s politično satiro tudi odraslim.

Marjeta Čampa in Sergej Vošnjak sta v sestavku o Mladinskem tisku v NOB opisala, kako je skrbel naša ljudska oblast za ohranitev slovenskega jezika tudi v tem, da so pionirji in mladinci dobili slovensko branje. V ta namen so izdajali in opremljali z ilustracijami glasila Pionir, Slovenski pionir, Naš rod, Mladi rod, Novi rod, Mladi puntar, Našim pionirčkom in druga glasila.

Nataša Urbanc pa je v članku Pionirska organizacija — otrokova samovzgoja in dejavnost spremljala dejavnost otrok v pionirski organizaciji, ki se ni razvijala samo na osvobodjenem ozemlju, ampak tudi v okupiranih mestih. Ti otroci so se začeli že zgodaj povezovati, pritegovati v svoje vrste prijatelje in znance in tako ustanovljati prve pionirske skupine.

Stane Kumar je v spominskem zapisu Risal sem otroke v koncentracijskem taborišču, doživeto opisal svoje vtise o otrocih, ki jih je opazoval vsak dan: posedali so v gručah, žalostnih oči in starčevskih obrazov.

Skrb za otroke je bila neločljiva sestavina NOB vseh jugoslovanskih narodov. O tem piše Marija Šoljan-Bakarič v sestavku Sporočila narodnoosvobodilnega boja Titovi generaciji svobode, ki je bil tudi uvodni referat na posvetovanju v Zagrebu, zato je zamisel o boju in osvoboditvi porodila na tisoče oblik skrbi za otroke.

Publikacija Otroštvo v senci vojnih dni je bogato ilustrirana in v njej je veliko izvirnih dokumentov in razpredelnih s podatki, povzetki sestavkov pa so prevedeni v angleščino, francoščino, ruščino in španščino. Menim, da bi si to knjigo morala priskrbeti vsaka šolska knjižnica, saj je v njej toliko dragocenih sporočil namenjenih prav otrokom in mladini. S. P.

nal nakazati nekaj možnosti za nadaljnje iskanje poti.

PO KATERI PŌTI?

Poleg znane in s šolskim poznavanjem obremenjene poti se nam ponuja možnost, da obdelamo književnost ločeno po temeljnih zvrsteh, razvojno obravnavamo linko, epiko in dramatik; to naj bi se na koncu obrnilo v sistem literarnih tokov, smeri, gibanj. Misel je vabljiva, ker ohranja možnost, da dialektično sledimo človekovi leposlovni dejavnosti skozi zgodovinsko možnost ozaveščanja razvojnih procesov splošnega razvoja človeške družbe. Uresničevanje te zamisli bi omogočalo svobodnejše gibanje skozi veliki literarni prostor in čas svetovne književnosti ob najbolj tipičnih vidkih tovrstne človekove ustvarjalnosti. V ospredju bi bila književna dela sama. Iz njih bi bilo treba izluščiti odseve leposlovne preteklosti in dobe, kakor tudi sevanje leposlovne umetnosti v čas in prostor. Taki postopki bi nemara razgibali vrsto vrstni proces, saj bi bila npr. po obravnavi lirike, če bi z njeno začetki pot za obravnavo epike in dramatik že utrta in bi to bilo treba ob novih besedilih iz drugih vrst le utrjevati in dograjevati. Pri tem pa bi lahko bolj kot doslej sodelovali tudi učenci. Pomanjkljivost: zdi se, da bi bila tudi ta pot zahtevna, tudi za tako pot je treba zelo veliko časa, ki ga ne bo. Razen če bi bil izbor avtorjev in besedil izredno strog, kar seveda pomeni, da bi marsikaj morali pustiti

vnemar.

Premisliti pa bi kazalo še tretjo možnost, to bi bila možnost izhajanja iz velikih estetskih dosežkov slovenske književnosti ter vključevanje le-teh v čas in prostor. Recimo, da bi zadevo strnili okoli treh, štirih jeder: Prešeren, Cankar in moderna; Kosovel in njegov čas; socialni realizem s književnostjo NOB, vključujoč tematiko narodnoosvobodilne vojne in revolucije v povojnem ustvarjanju. Po tej poti se seveda marsičesa sploh ne bi dotaknili, bi pa zato lahko ta izbrana poglavja obdelali temeljiteje, osvetljevali zadeve z najrazličnejših vidikov in z različnimi postopki, ki izhajajo iz literarne vede. Zadeva bi bila na začetku zlasti za učitelje zahtevna, zato pa bi omogočala uresničevanje smotrov, ki sem jih navedel na začetku; doživljanje, razumevanje in vrednotenje pomembnih del iz književnosti, oblikovanje odnosa do knjige in besedne umetnosti, razvijanje in plemenitenje mišljenja in čustvovanja, zlasti pa uspešnejše sooblikovanje marksističnega pogleda na književna dogajanja.

Naj za ponazoritev poskusim zarisati tematski krog, ki bi mu bil jedro Prešeren. Prešera se očitno res ne moremo izogniti, vprašanje pa je, če res mora ostati v prvem razredu. Zadeve bi se lahko lotili takole: Prešeren: pogled v tradicijo slovenskega pismenstva v primerjavi s sodobnimi dogajanj drugod po svetu — ustno slovstvo, zlasti lirika — rojstvo slovenske književnosti, začetki posvetne verzifikacije — Prešernov čas in pesnikovo satirično odzivanje nanj — Byron — Puškin — Prešeren (Slovo od mladosti, Sonetni venec, Krst pri Savici, Nezakonska mati, Zdravljica) — Stritar, Župančič, Kosovel o Prešernu — Prešernova misel v času, zlasti v NOB in dandanašnji — Prešernov sodobnik Njegoš. Krog se da seveda skoraj poljubno širiti.

Posamezne enote kompleksa bi bilo treba oblikovati na različnih ravneh in z različnimi postopki: od pretežno informativnih, prek primerjalnih do interpretacijskih. Vključujoč domače branje in seminarско delo bi bilo tako zastavljen pouk glede na različne sposobnosti in nagnjenja učencev lažje notranje diferencirati.

Ob Kosovelu bi se dalo tak krog zarisati približno takole: Kosovel: razvoj slovenske lirike po Prešernu — Kosovelov impresionizem in J. Murn — modernistične tendence v evropski liriki iz konca prejšnjega in začetka tega stoletja — Kosovelov pesniški razvoj, njegov ekspresionizem in konstruktivizem — Kosovel in Cankar — Kosovelova angažiranost, ideja in oblika — Kosovel in naš čas — povezovanje socialno angažirane pesmi na jugoslovanski ravni med vojnama — Kosovelovo prodiranje v svet itd.

Podobno bi se dalo zasnovati tudi druge tematske kroge in morebiti dodajati nove, zlasti še za leta nadaljnega šolanja. Zdi se, da bi taka zasnova za-

htevala in omogočala, da bi se lotili stvari drugače in bolj problemsko. Tako zamišljen učni načrt bi bilo treba najbrž »opremiti« z natančnimi snovnimi in didaktično metodičnimi navodili, nemara pa kar z ustreznimi priročniki za učitelje, z natančnim opozarjanjem na literaturo, ki bi se nanašala na posamezne probleme. Tu bi se morala močno vključiti tudi stroka z vsemi svojimi institucijami.

V letih nadaljnega šolanja bi se dalo vpeljati še nove postopke, za različne smeri šolanja seveda različno. Posebno uspešen bi utegnil biti postopek, ki bi ga imenoval odkrivanje znanega po raziskovalni poti, zlasti za poglabljanje spoznavanja besedne umetnosti. Zadeve pa bi morali z novimi krogi širiti v pravo svetovno književnost, ki resnično nastaja šele v naših dneh, in tako tudi preseči zacementirani evrocentrizem.

Četrta možnost bi bila v tem, da bi v SVIO začeli z našo modernostjo in njene značilnosti osvetljevali in primerjalno povezovali z retrospektivnimi posegi v preteklost. Zdi se, da je književnost ali vsaj del književnosti od moderne dalje današnjemu mladostniku bližji. S takim načinom obravnave bi korenito ukiniti še vse preopogot pojav, da spričo zadrževanja v starejših obdobjih do moderne književnosti enostavno ne pridemo. Učenci ostajajo odrezani od vsega tistega, kar se je prav revolucionarno začelo z Baudelaireovo liriko in se potem naselilo tudi v epiko in dramatik. Tam nekje in pri Do-

stojevskem korenini tudi moderni roman.

Peto možnost nakazujejo razmišljanja dr. Rotarja v njegovi knjigi K umevanju pripovedništva. Ta možnost bi bila v taki zasnovi učnega načrta, ki bi se naslonil na pojavljanje posameznih leposlovnih vrst v slovenski ali svetovni književnosti. Zadeva bi potekala v nekakšnih pramenih. Spremljali bi lahko npr. pojav in razvoj balade od ustejnega slovstva do moderne balade, kakršno srečamo npr. pri Kosovelu ali Boru. Ob srečanju s prvim slovenskim romanom bi lahko razmišljali nazaj in naprej o tej dandanašnji najbolj priljubljeni književni vrsti in njenih značilnostih; posebej bi morali razčističevati, kaj se je prelomilo v razvoju med realistično-naturalističnim tipom in tipom modernega romana. Spremljali bi lahko nastajanje slovenske pripovedne proze od pridige do kriminalke. Opazovati bi se dalo, kako in zakaj je sonet tako priljubljena pesniška vrsta v slovenski književnosti itd. Taka zamisel bi omogočala zelo svobodno gibanje — upoštevanje resnico, da je svoboda tudi velika odgovornost! — in hkrati zadoštev zahtevi po usposabljanju za doživljanje idejnih in estetskih vrednot, ki nam jih književnost ponuja.

Možna je še šesta možnost. Po tej bi lahko potekalo delo v razredu na dveh vzporednih ravneh oziroma v dveh kurzi. Ena raven bi bila zgodovinska, kjer bi leposlovje obravnavali kot dokument časa, dobe, vzpo-

redno in interdisciplinarno z zgodovinarji. To bi omogočilo resnično korelacijo med predmeti, ki sicer ni zlepa možna. Slavistom pa bi bil prihranjen čas, ki ga sicer porabijo za zgodovinske uvode in orise prostora in časa, kjer se je neko leposlovno dogajanje rojevalo, rasko in odmiralo. Vzporedno pa bi tekel kurz, ki bi ga imenoval interpretacijski. V njem bi mogli zares temeljiteje obravnavati estetsko pomembna dela, izbrana predvsem z vidika učenceve psihične dojemljivosti, in ob njih vzgajati za branje. Prepričan sem, da bi se morali tu lotevati tudi primerkov podliterature, ki je nezaželjiva, in stripa, mimo katerega šola najbrž ne bi smela več — slepa in gluha. Ta zamisel je zaradi cepitve sicer sama po sebi nekoliko nesimpatična, utegnila pa bi biti uspešna.

Najbrž je potem še sedma in osma in x — možnost. Razmišljati bi se dalo tudi o kombiniranju in orisanih šestih. Res pa je, da pri dosedanjih konceptih, ki čas in leposlovno dogajanje v njem vsako leto podaljšujejo, ni mogoče več vztrajati. Zadeve se kopičijo v neskončnosti. In tudi to je res, da si bistveno več časa za našo reč v šoli ni mogoče obetati. Zato je nujno iskati rešitve v drugih smereh. Uvajanje usmerjenega izobraževanja je priložnost in potreba za radikalni poseg, tu nismo še vsega zamudili. Vsekakor pa je nujna takojšnja in poglobljena strokovna razprava. S svojim prispevkom sem jo skušal zbuditi, če sem jo sprožil, ne vem.

Praktično delo pri izobraževanju na daljavo

Dosedanji razvoj je uveljavil najrazličnejše oblike izobraževanja odraslih, od večernih do dopisnih šol. Dopisno izobraževanje je brez dvoma eno najbolj razvitih in razširjenih oblik vzgojno-izobraževalnega procesa na daljavo, ki se je po vojni razvilo tudi pri nas. V primerjavi z drugimi oblikami izobraževanja ob delu je najbolj primerno, saj ne trga posameznika od proizvodnega procesa, ampak mu omogoča, da dejavno izrazi svoj prosti čas za učenje. Šola mu tako postane mentorica, sam pa se poglablja v snov, jo razčlenjuje in raziskuje. S tem ni več pasiven objekt učnovzgojnega procesa in ga učno gradivo povsem zapolni.

DDU Univerzum je v dvajsetih letih razvila več šol, ki so družbeno priznane, to pomeni — verificirane. Jeseni 1977 pa je verificirala tri nove šole, in sicer poklicno kovinarsko, tehniško strojno in delovodsko strojno šolo. To so tehniške šole, ki so tesno povezane s procesom in potrebami združenega dela, to pa zahteva sodelovanje z delovnimi organizacijami, zlasti kar zadeva praktično delo. Že nevedčemu opazovalcu učno-vzgojnega procesa se vsiljuje vprašanje praktičnega dela, ki je povezano z učnim programom in si je težko zamišljati, kako naj bi »praksa« potekala po »dopisni poti«. Če se postavimo na stališče, da DDU izobražuje ob delu za delo, imamo odgovor na dlani. Več kot 95 % kandidatov tehniških šol pri DDU že opravlja de-

lovnne naloge v kovinarski stroki. S svojim delom pridobijo večjo prakso, kot jo imajo v učni dobi kandidati rednih šol. Da bi zadostili programu, ki ga morajo obvladati, jim ob vpisu na šolo razdelimo slikovno gradivo učnega načrta za praktični pouk. Vse to obvladajo v zelo kratkem času. Občasen nadzor njihove izurjenosti pokaže tolikšno kakovost, da lahko takoj opravijo izpit iz praktičnega dela. Kdor pa ni neposredno povezan z nalogami kovinarskega dela, pa se lahko izuri do take stopnje, da opravi izpit. Po programu lahko poskuša samostojno delati, kjerkoli dobi primerno orodje in prostor ali pa se vključi v skupino, ki dela v učni delavnici pri šoli. Vprašanje praktičnega dela se pojavlja le pri dveh šolah, in sicer pri poklicni kovinarski šoli ter tehniški strojni šoli (4-letni program). Delovodska strojna šola in tehniška strojna šola imata 3-letni sklepni program, praktičnega pouka nimata, ker je pogoj za vpis že uspešno opravljanje poklicna kovinarska ali sorodna šola, za delovodsko pa je uveljavljena še triletna nepretrgana delovna doba v kovinarskem poklicu.

TEHNIŠKA STROJNA ŠOLA (4-letni program) je namenjena tistim, ki si žele pridobiti poklic strojnega tehnika, pa imajo samo končano osemletko ter delajo v kovinarski stroki, ta pa ni pogoj za vpis. Ker nimajo poklicne kovinarske šole, torej so brez praktičnega znanja, mo-

rajo v vsakem letu šolanja opraviti tudi praktični pouk v šolskih učnih delavnicah. Program dela je prirejen za tiste, ki že imajo nekaj izkušenj v kovinarskem poklicu, kdor pa jih nima, mora nameniti več časa praktičnemu pouku. Ker je le-teh neznamen odstotek, problem ni občuten in se andragogi takim lahko posvetijo tudi individualno.

Program praktičnega pouka za kandidate dopisne šole tehniške strojne šole morajo opravljati v vsakem letniku posebej.

Pri praktičnem pouku so razdeljeni v skupini po 6 kandidatov, razen pri ročni obdelavi, kjer so skupine po 15 kandidatov. Vsak obdeluje in izdeluje predmet po risbah s posebnim poudarkom na JUS standarde. Svoje delo prilagajajo v glavnem proizvodnemu procesu in je treba didaktične vaje zato zamenjati s proizvodnimi, kar daje pač funkcionalnosti. Kandidat mora v tehnološkem postopku spoznati proizvodni proces od idejne skice do zadnje faze, t.j. obrabčuna ali finančnega učinka. Pri tem se mora seznanjati še z vzporednimi elementi delovnega procesa, ko so: varnost pri delu, higiena, psihologija dela, ekonomika dela, usklajenje teorije in prakse, organizacija dela itd.

Naštete stopnje programa nam dokazujejo, kolikšen je poudarek praktičnega dela tudi v dopisnem izobraževanju. Čeprav je dopisna šola šola »na daljavo« je tehniška šola dokaz, da tu ne moremo uveljaviti stoodstotnega dopisnega načina. Nujno ga mo-

ramo kombinirati s poukom, toda skrčenim na minimum, ker pri tem upoštevamo izkušnje in znanje, ki so si ga kandidati pridobili na svojih delovnih mestih nekvalificiranega ali polkvalificiranega delavca.

Ker se šolajo po dopisni metodi le oddaljeni in tisti, ki jim redna zaposlitev zaradi svoje posebnosti (izmene, montaža na raznih deloviščih) onemogoča kako drugo obliko, nastane problem, kdaj naj kandidat opravlja prakso. Časovno organizacijo praktičnega pouka prilagaja dopisna šola odločitvi kandidata, ki lahko čas razdeli na dva ali tri dele ali tedne ter si za to rezervira redno dopust, izredni študijski dopust ali kako drugače uredi s svojo delovno organizacijo. Pri praktičnem pouku, pa ne more biti manj kot teden dni neprekinjeno, ker je en teden vedno vsebinska celota, vezana na učni načrt. Med praktičnim delom piše vsak kandidat delovni zvezek, ki se ocenjuje in predstavlja pregled njegovega dela.

Vse to dokazuje, da je tudi v dopisnem izobraževanju močan poudarek na praktičnem delu, upoštevana je vsakdanja praksa, ki jo pridobijo udeleženci z opravljanjem delovnih nalog pri svojem delu v organizaciji.

Za poklicno kovinarsko šolo je praksa še veliko pomembnejša kot pri tehniški strojni šoli. Če smo pri njej govorili o praktičnem pouku, je pri poklicni kovinarski šoli pomembnejša praksa, ker so absolventi te šole delavci; poudarjeni sta ročna spretnost in

natančna izpeljava praktičnih delovnih nalog. Zato skušamo vsakega, ki ne združuje svojega dela v kovinarstvu, usmeriti v to stroko. Vendar povezava šole z organizacijami združenega dela in njihove potrebe izključujejo take primere, saj pomeni poklicna kovinarska šola v tem primeru le teoretično izpolnitev zahtevnosti delovnih nalog. Ko združeno delo zaupa DDU izobraževanje, je treba najprej proučiti delovne naloge kandidata, le-te pa uskladiti z učnim programom ali program skriti glede na izkušnje in znanje. S tem se doseže največje upoštevanje delovne prakse (nekateri jo imajo po deset ali več let) in izogne podvajanju delovnih operacij, ki jih zahteva učni program. Pred vsakim izpitom opravijo kandidati kratek konzultativni seminar, kjer ugotovijo stopnjo njihovega znanja, šele potem smejo opravljati izpit. Kdor ne izpolnjuje pogojev, se mora vrniti k izdelavi programa za toliko časa, dokler ne doseže zadovoljivega uspeha.

Ker je poleg poznavanja tehnologije praktično delo tudi predmet zaključnega izpita, je celotno triletno izobraževanje na poklicni kovinarski šoli podrejeno le — temu in celo mora dati kandidatom aktivno znanje, s katerim se uspešne vključujejo v samoupravne odnose in zahteve naše družbe na področju kovinarske stroke. Zato šola za praktični del zaključnega izpita vedno poišče delovno organiza-

cijo, kjer kandidati v neposredni proizvodnji dokažejo svoje sposobnosti za opravljanje delovnih nalog. Praktični izpit opravlja tri dni. V ljubljanskem študijskem središču se šola povezuje zlasti s podjetji, kot so Sma Rog, BMW Libis, IMP, Ag stroj, Viator in drugimi. Zaradi razgledanosti je treba vedno skati delovne organizacije, kandidati ne združujejo svojih del, ni pa to pravilo. Tako se seže večja objektivnost in kandidati lahko pokaže svoje sposobnosti tudi v drugem okolju. Organizacije združenega delo vedno z veseljem sprejmejo in dopisnike na prakso, ker vedo da so kakovostni delavci z dolgotrajnimi izkušnjami, poleg tega imajo tudi korist, saj vedno dosežejo normo, ki je določena izdelek.

Šola izobražuje za poklicne ključavničar (splošni, strojni orodjar, strugar, rezkalec, kleščar (splošni in avtoklepar), brusnik, kovač, livar, precizni mehanik mehanik hladilnih naprav.

To pove, da je tudi tehniško izobraževanje, ki zahteva praktično delo, možno na daljavo. Veda pod pogojem, da upoštevamo znanje, pridobljeno pri polnjenju delovnih nalog v proizvodnem procesu. Vse to potrebno po načelih usmerjenega in permanentnega izobraževanja ob delu za delo. Tehniška dopisna šola si tako usvoji pot v šolski sistem naše samoupravne družbe in izpolni potrebe združenega dela.

LOJZE GERDEN

zaščita obramba

Da bi obogatili rubriko Obramba in zaščita v našem glasilu in hkrati osvetlili dosedanje delo ter izkušnje na vzgojnem področju obrambe in zaščite v naših srednjih šolah, smo zaprosili za sodelovanje praktike — učitelje obrambe in zaščite na slovenskih srednjih šolah. Poslali smo jim nekaj vprašanj za našo anketo. Objavljamo prvi prispevek in prosimo še vse druge učitelje (28), da se našemu pozivu odzovejo!

Krhkost svetovnega miru zaradi nasprotij med velesilami in blokoma, revolucionarnih družbenih preobrazb sveta, neenotnosti socialističnega sveta, stalnih in vsestranskih pritiskov na male narode in države v razvoju, posebno neuvrščene, zahteva stalno krepitev obrambe in varnosti države (ohranitev svobode, neodvisnosti, suverenosti, ozemeljske celotnosti, ustavnega demokratičnega socialističnega samoupravnega družbenega sistema) z lastnimi silami. Ta dejavnost mora biti stalna in podružljena. Eden izmed pomembnih dejavnikov na področju obrambe in zaščite-varnosti (poleg drugih vzgojno-izobraževalnih ustanov, organizacij združenega dela, družbenopolitičnih organizacij in skupnosti, krajevnih skupnosti, družine, okolja) je tudi srednja šola. Samoupravni družbeni sistem ima na tem področju široke možnosti, sedanja večja organiziranost družbe in novi predpisi, posebno zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, to potrjujejo.

Cilj in naloge predmeta obramba in zaščita v srednji šoli je zavestno in vsestransko usposabljanje mladine za zaščito in obrambo naše družbe, naroda, državnosti, v tesni in stalni medsebojni povezanosti z vsemi dejavniki splošnega ljudskega odpora. Skupna vzgojno-izobraževalna osnova v usmerjenem izobraževanju daje ob zagotovljenih pedagoških kadrih in materialni opremljenosti pouka (kabinetov za OZ), zainteresiranosti in zavzetem sodelovanju dejavnikov učnega procesa, ob upoštevanju posebnosti posameznih

šol in sredin in ob podpori celotne družbe, vse možnosti za uspešno delo.

Nedvomen uspeh se pri predmetu obramba in zaščita doseže že s tem, da se mu zagotovi pravo mesto in vrednotenje pri učencih in učiteljih. Pri obrambi in zaščiti gre za eksistenčne cilje in temeljne vrednote vse družbe in posameznika, ki so pomembnejše od vsakodnevnih, večjih ozkih materialnih in nesocijalističnih interesov. Pri predmetu mora biti zato vedno poudarjena idejnost pouka. Načelno ni mogoče dopuščati prednosti »pomembnejšim« predmetom na račun obrambe in zaščite. Nedopustno je stališče, da je vsakemu učencu že zagotovljena zadostna ocena; za boljšo oceno naj se pa nauči! Težka zgodovina naših narodov še vpliva na zaostali odnos nekaterih okolij do »vojske«, ko so se naši ljudje prisilno bojevali za tuje, imperialistične cilje. Šele od narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije imamo svojo ljudsko armado, do katere, kakor tudi do drugih dejavnikov splošnega ljudskega odpora, moramo imeti sodoben odnos. Tu se lahko veliko doseže z neposrednimi stiki med vojaškimi kolektivi in šolami pri obrambnih dneih, kvizih, pohodih, praznikih.

Pouk obrambe in zaščite mora biti večdisciplinaren in življenjski. Zato je potrebno široko strokovno in splošno znanje učitelja, kakor tudi nenehno dopolnjevanje znanja in prakse s konkretno družbeno dejavnostjo in spremljanjem tehničnega in tehnološkega razvoja na tem področju kakor tudi sodobnega načina izvajanja bojnih dejavnosti

Predmet mora postati v srednji šoli sestavni del življenja

(pr. vojaška intervencija v Afganistanu je bila izvedena v treh urah). Tu nam lahko veliko pomagajo revije Naša obramba, Obramba in zaščita in Front. Posamezni prispevki iz teh revij zaslužijo podrobnejšo obravnavo pri obrambnih krožkih. Ni teme iz obrambe in zaščite, ki je ne bi bilo mogoče razširiti na druge učne predmete srednje šole; ni predmeta, pri katerem se ne bi dalo vključiti tudi pomena obrambe in zaščite.

Naše jezikoslovce in praktike čaka zahtevno delo na področju obrambe in zaščite, saj je slovensčina kot jezik na vojaškem področju še precej nerazvita, veliko nepopolnih prevodov in uvajanje tujk v slovenski jezik pa zmanjšuje vrednost te strokovne literature.

Vsaka šola mora natančno opredeliti učni program glede na svojo usmerjenost; glede na razmere, v katerih dela, in glede na obrambno-varnostne naloge. Administrativna šola mora pri pouku obrambe in zaščite, posebno pa še pri svojih strokovnih predmetih (npr. administraciji) posebej usposabljanje in opozarjati učitelje in učence na pomembnost varnostnih ukrepov za varovanje podatkov in dokumentov; za učenje pa še posebej glede na prihodnji poklic.

Vedno je treba poudarjati, kako pomembno vlogo ima človek v splošnem ljudskem odporu, zagotoviti pa si moramo tudi sodobne učne pripomočke — kabinete za obrambo in zaščito, pa tudi potreben šolski prostor. Naša šola trenutno nima dovolj živih rešitev glede navedenih potreb.

Redno ponavljanje teoretičnega in praktičnega dela snovi obrambe in zaščite pri vsaki uri — z ocenjevanjem — je osnovna oblika preverjanja usposobljenosti in pripravljenosti mladine za splošni ljudski odpor, ki se dopolnjuje z delom v obramb-

nem krožku, ob izvedbi obrambnega dne; vse šolsko in zunajšolsko delo in vedenje učencev pa naj bi bogatila potrebna obrambna in varnostna kultura.

Učenke se zanimajo za vojaške in obrambne dejavnosti, za visoko šolo obrambne smeri (FSPN) se zanima ena učenka, možnosti za izbor drugih vojaško-obrambnih poklicev pa niso dovolj znane. Nasploh pa je treba kandidate za ta področja vnaprej izčrpno in objektivno seznaniti z zahtevnostjo in odgovornostjo teh poklicev; sama propagandna akcija ni dovolj, saj zaradi pomanjkljive obveščeniosti nekateri prekinjejo šolanje in se težko vključujejo v drugo delovno področje.

Obramba in zaščita mora postati sestavni del življenja in dela srednje šole, pouk OZ pa naj bo pouk za obrambo in za zaščito, in ne le pouk zaradi predmeta.

FRANC LAVRIČ, učitelj obrambe in zaščite v šolskem centru za vzgojo pisarniških kadrov Ljubljana

OPOMBA

Učitelje obrambe in zaščite obveščamo, da bodo druge odgovore, ki smo jih prejeli na našo anketo, objavili kasneje. Zahvaljujemo se vsem, ki so se odzvali našemu vabilu in se jim hkrati opravičujemo, ker nismo doslej — zaradi neodločljivih, aktualnih člankov — mogli objaviti njihovih prispevkov v omenjenem prostoru naše rubrike.

Našemu pozivu se je, žal odzvalo zelo malo učiteljev obrambe in zaščite. Menimo, da je temu kriva preobremenjenost, zato jih ponovno prosimo za sodelovanje.

Njihova mnenja iz prakse bodo obogatila našo rubriko in prispevala k našemu skupnemu smotru: enakovrednosti in boljši kakovosti vzgojnega področja obrambe in zaščite.

VIII. republiško tekmovanje ekip prve pomoči

Republiški sekretariat za ljudsko obrambo in Skupščina Rdečega križa Slovenije sta v počastitev 35-letnice osvoboditve in dneva civilne zaščite priredila VIII. republiško tekmovanje ekip prve pomoči, ki je bilo 14. junija v dvorani Športnega društva Slovan na Kodeljevem v Ljubljani.

Letos se je na republiško tekmovanje v Ljubljani prijavilo 61 ekip — 384 odraslih.

Naj povemo, da so bila v organizaciji Rdečega križa Slovenije in ob sodelovanju Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo pripravljena v osmih letih zapored občinska in republiška tekmovanja ekip prve pomoči — ločeno za mlade in odrasle — z namenom, da bi člani obnovili znanje s tega področja.

V preteklem obdobju je Rdeči križ Slovenije posvetil posebno pozornost proučevanju svojih nalog v ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, da bi s tem prispeval k trdnosti in varnosti našega samoupravnega socialističnega sistema.

Na tem področju zajema dejavnost predvsem — vpletanje domovinske vzgoje in splošnih vzgojnih smotrov v tečaj. nenehno usposabljanje ter izobraževanje predavateljev za področje preventivne pri nesrečah, prve pomoči in nege bolnika in poškodovanca. Občani se množično usposabljaajo za preprečevanje nesreč, za prvo pomoč, ter za nego bolnika in poškodovanca. Usposabljaajo se tudi ekipe za socialno delo, mladina se usposablja prav tako za preventivo pri nesrečah, za prvo pomoč in sa-

mopomoč. Ustanavljajo se utrjujejo odredi ter ekipe Rdečega križa Slovenije, skrbi se za materialno opremljenost, pravljajo se prostovoljni krvodajalci za izredne razmere in vsi organizira se proizvodnja služba, razširja vsebina Ženskih konvencij in skrbi za materialno pripravljenost.

V zadnjih osmih letih so organizirali 67 seminarjev in tečajev za usposabljanje in izobraževanje predavateljev in učiteljev pouk prve pomoči, ki se jih udeležilo 1.344 zdravstvenih pedagoških delavcev. Leti sedaj organizatorji pouka na reno in prostovoljni sodelavci Rdečega križa Slovenije, usposabljanje občanov in članov ekip civilne zaščite in rdečega križa je bilo v obdobju osmih let 19.572 različnih tečajev, kjer je 447.736 naših občanov pridobilo pomembno znanje, potrebno za še boljše obrambno sposobnost.

Naj povemo še, da je v Sloveniji prijavljenih več kot 600.000 krvodajalcev in da na leto da kri okoli 100.000 občanov (109.000).

Poleg navedenega zajema dejavnost Rdečega križa Slovenije tudi številne solidarnostne akcije: zbiranja oblačil in obutve, predek higijene in za varstvo okolja ter še druge, dodatne aktualne akcije.

Uspehi prehojene poti brez dvoma dobra spodbuda za nadaljnje usklajeno delo, bogateno s spoznavanjem novih znanstvenih dosežkov, vojaške tehnike in sodobnih družbenih potreb.

Aktualno

Silvije Pongrac: Izpraševanje in ocenjevanje v izobraževanju, Školska knjiga, Zagreb, 1980

V času, ko v sodobnem svetu čedalje hitreje narašča potreba po izobraževanju in je izobraževanje v resnici eden pomembnejših v vzvodov celotnega razvoja vsake dežele, organizirano uče-

nje pa spremlja posameznika vse življenje, postajata izpraševanje in ocenjevanje vse bolj pereči vprašanji. Vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela še zdaleč ni več samo ozko ocenjevanje in merjenje dosežkov učencev. Gre za veliko širše vprašanje: vrednotenje organizacij, ki vzgajajo in izobražujejo, za vrednotenje vseh dejavnikov v vzgojno-izobraževalnem procesu in njihov vpliv na razvoj gospodarskih in družbenih dejavnosti.

Univerzitetni profesor z Reke Silvije Pongrac je navedena vprašanja uspešno raziskoval in dosežke zbral v aktualnem delu, ki ga je natisnila Školska knjiga iz Zagreba v svoji Andragoški zbirki. Avtor je znana osebnost med jugoslovanskimi andragoški delavci, njegovo najnovejše delo pa bo gotovo zbudilo zanimanje ne samo tistih, ki delajo na področju osnovnega izobraževanja odraslih (tem je knjiga predvsem namenjena), temveč tudi drugih pedagoških delavcev.

D. DURIĆ

radio-šola

ZAJA STOPNJA

okt. Sedem mamic male Marjetke
okt. Šopek mora biti vedno svež

PREDNJA STOPNJA

okt. Ni samo učenik učna knjiga
okt. Ustreljena zaradi slovenske zastave

ZAJA STOPNJA

okt. Kekčev svet
okt. Jasenovac
navadni pogovori
okt. Odrasli tako — kako pa mi

SREDNJE ŠOLE

okt. Grška filozofija — krščanstvo
okt. Židovska religija
okt. Aco Šopov
okt. Blaže Koneski

Urn timer oddajanja šolske televizije

od 21. 10. 1980 do 13. 11. 1980

Premiera	Ponovitev	Ciklus	Oddaja	Trajanje
21. 10.	23. 10.	Likovna vzgoja Zemljepis	Umetnost in resničnost Zemlja se spreminja	28 minut 19 minut
28. 10.	30. 10.	Fizika Filmska vzgoja Samoupravljanje	Valovanje in energija Kaj je dokumentarni film Merila za nagrajevanje po delu Inovacije, merjenje dela po zasebnikih	11 minut 30 minut 15 minut
4. 11.	6. 11.	Likovna vzgoja Zemljepis Ekologija	Nevidni svet Vulkani Živa bitja so odvisna drug od drugega	15 minut 30 minut 19 minut
11. 11.	13. 11.	Biologija Samoupravljanje	Topilnica življenja Merjenje neproizvodnega dela Minulo delo	11 minut 26 minut 15 minut 9 minut

M 35 LET
mladinska
knjiga

KUPITE CENEJE —
PREBERITE VEČ

Ugoden nakup knjig po znižanih cenah

V mesecu knjige in ob svoji 35-letnici je ljubljanska založba Mladinska knjiga pripravila ljubiteljem branja prijetno presenečenje: 600 knjižnim delom je znižala cene za 35 do 60 odstotkov. Zaradi več kot ugodnih cen in velikega izbora si bo zares vsakdo lahko izbral priljubljeno domače ali tuje delo.

Polovica naslovov je namenjenih mladini od rosnih let do mladostniškega obdobja, in to za razvedrilo in za šolsko čtivo. Če omenimo le priznane zbirke Biseri, Pelikan, Moja knjižnica, Kondor in celo vrsto slikanic najboljše kakovosti, potem bodo mladi že razumeli, da jih čakajo na policah knjigarn in pri založniških poverjenikih Mladinske knjige vsi junaki njihovega otroštva.

Odrasli bralci bodo lahko izbirali med posebno bralnim čtivom zbirke Krog, med poljudnoznanstvenimi, enciklopedičnimi in umetnostnozgodovinskimi knjigami, zdravstvenimi in strokovnimi priročniki, knjigami o naravi in še marsičem.

Med zbirkami, ki so še na voljo v zaokroženih snopičih, so med pomembnejšimi predvsem uspešnice Naša beseda, Lirika, Beseda sodobnih jugoslovanskih pisateljev, Humor in Nova slovenska knjiga.

Po znižanih cenah so na prodaj tudi gramofonske plošče in kasete, med katerimi je predvsem mnogo koristnega gradiva za šolski pouk.

»Za vsakogar nekaj« torej ni ustrezna oznaka tega pomembnega založniškega prispevka. Ponudba Mladinske knjige pomeni »za vsakogar veliko« — veliko lepega in zanimivega branja.

Knjige po znižanih cenah si lahko priskrbite v mesecu knjige, to je ves oktober, na več načinov: v vseh knjigarnah in pri založniških poverjenikih MK, lahko pa jih naročite tudi na naslov: Mladinska knjiga, TOZD Založba, Prodaja po pošti, Ljubljana, Titova 3. V tem primeru boste vrednost naročenih knjig do 400 dinarjev plačali takoj ob prevzemu, za naročila, večja od 400 dinarjev, pa boste imeli možnost obročnega odplačevanja. Največje število obrokov je 6.

ZA KRAJŠO ZIMO — ČIM DALJŠI SEZNAM ČTIVA!

NOV NIZ 5 KASET RADIJSKE ŠOLE
NENAVADNI POGOVORI

KD 9733

A Ela PEROCI
MATI MI JE POSVETILA VSE SVOJE ŽIVLJENJE

Problem matere, ki vsa svoja čustva usmerja na otroka in ga utesnjuje v njegovem razvoju.

B Ela PEROCI
VRNI SE TOČNO OB URI

Nekateri starši pogosto nesmiselno vztrajajo pri zahtevi, da se otrok vrne domov ob natanko določeni uri; zahtevo utemeljujejo s preveliko skrbjo za otroka. Zgodbi sta namenjeni mladostnikom.

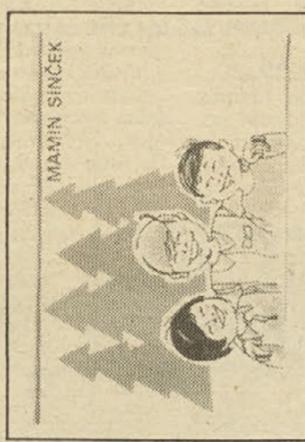
KD 9734

A Janez DOKLER
NOČEM BITI ODLIČNJAK

Zgodba obravnava vzroke, zakaj odličen uspeh pri nekaterih učencih izgublja pomen in privlačnost. Za otroke v višjih razredih osnovne šole.

B Ela PEROCI
VIOLINSKI KLJUČ

Pravljica želi opozoriti na pridobivanje delovnih navad pri otroku. Namenjena je otrokom do četrtega razreda osnovne šole in staršem.

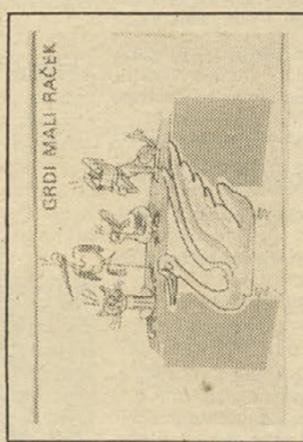
KD 9735

A Marinka SVETINA
MAMIN SINČEK

Problem otrok, ki se v prvih letih težko prilagodi novemu okolju. Namenjeno mlajšim šolarjem in njihovim staršem.

B Janez DOKLER
STARŠI ME NE RAZUMEJO

Konflikt med mladostnikom in starši. Za višje razrede osnovne šole in starše.

KD 9736

A Ela PEROCI
GRDI MALI RAČEK

Po Andersenovem motivu. Problem skupin, ki odklanjajo posameznike, ker se ti razlikujejo od njih. Namenjeno staršem in otrokom prvih razredov osnovne šole.

B Joža ZAGORC
TO SEM NAREDIL, KER SEM LUMP

Problemi otroka z vedenjskimi motnjami. Za starše in osnovnošolske otroke.

KD 937

A Ela PEROCI
JAZ ŽE NE ZMOREM

Vzgojna praksa kaže, da pri nas »drugorojence obravnavamo kot manj sposobne za kakršnokoli delo, zato so taki otroci tudi manj uspešni.« Namenjamo staršem in doraščajočim otrokom.

B Tanja PIRŠ
NAJVEČJI PRETEPAČ IN PREPIRLJIVEC V RAZREDU

Zgodba opozarja na možne vzroke nenavadno izražene agresivnosti nekaterih otrok do vrstnikov pa tudi odraslih. Namenjena je otrokom višjih razredov osnovne šole in staršem.

IZ PROGRAMA RADIJSKE ŠOLE JE IZŠLO TUDI:

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST
ZGODOVINA NOB
SPOZNAVANJE DRUŽBE
GLASBA

ZALOŽBA KASET IN PLOŠČ
RTV LJUBLJANA

Posvet

»POLITEHNIČNA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA USTVARJALNO DELO IN SAMOUPRAVLJANJE«
(Otočec 27.—29. okt. 1980)

Revolucionarni premiki razvoja naše samoupravne družbe, ki vplivajo na reformo vzgojno-izobraževalnega sistema in procesa, zahtevajo tudi nova spoznanja o ciljih, vsebinah in metodah vzgojno-izobraževalnega dela v naših družbenih razmerah. Ena pomembnih sestavin preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje pa tudi tega kako pojmuje pomen vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli, je ustrezno razumevanje vzgojnega smotra glede na to, **kako in s čim usposablja človeka za ustvarjalno delo in samoupravljanje.** Čeprav posega tovrstna vzgoja na širše področje teorije in prakse je pravilno pojmovanje in uresničevanje vloge politehničnosti kot ustvarjalne sestavine naše vzgoje še posebno pomembno. Prav temu vprašanju bo namenjeno **posvetovanje z naslovom VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA USTVARJALNO DELO IN SAMOUPRAVLJANJE, ki bo od 27. do 29. oktobra na Otočcu.** Čeprav je namen posveta, da se približamo politehnični vzgoji s širših teoretičnih, tehnoloških in pedagoških, naravoslovnih in družbenih vidikov, je en sklop vprašanj namenjen predvsem odgovorom na vprašanje, kako nova spoznanja s tega področja uresničevati v praksi — v osnovni šoli in v usmerjenem izobraževanju.

Tako se posvet, ki so ga pripravili Pedagoški inštitut pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani, Pedagoško znanstvena enota za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani, Zavod SRS za šolstvo (vsi skupaj v sodelovanju z Marksističnim centrom CK ZKS) uvršča v program dejavnosti za uveljavljanje reforme vzgoje in izobraževanja.

Na posvetu bo z referati (ki pa jih ne bodo brali) sodelovalo okrog 60 strokovnjakov z univerze, višjih in visokih šol iz organizacij združenega dela, srednjih šol usmerjenega izobraževanja in iz osnovnih šol. Posvet je organiziran tako, da bodo udeleženci predvsem izmenjavali stališča in sodelovali v razpravah za okroglo mizo. Lahko torej pričakujemo da bo na posvetu, kjer bodo predstavljeni teoretični pogledi in nakazane praktične možnosti za izvedbo preobrazbe vzgoje in izobraževanja z vidika politehnične vzgoje, veliko zanimivega za učitelje vseh šol.

Zato je prav, da se delavci vzgoje in izobraževanja udeležijo posveta in tudi sami pomagajo odgovoriti na vprašanja, ki živo zadevajo vsebino in metode vzgojno-izobraževalnega dela.
mag. VELJKO TROHA

Razpis

ŠTIPENDIJ ZA POLETNE TEČAJE TUJIH JEZIKOV

Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje razpisuje štipendije tujih vlad za udeležbo na poletnih tečajih tujih jezikov in na tečaju mednarodnega prava v Haagu. Štipendije so namenjene predvsem učiteljem in profesorjem, ki poučujejo tuje jezike na osnovnih in srednjih šolah.

1. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika v Avstriji
2. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Belgiji
1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Belgiji
1 štipendijo za udeležbo v poletni šoli v Belgiji
3. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju danskega jezika na Danskem
4. 4 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju angleškega jezika v Veliki Britaniji
5. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju finskega jezika na Finskem
6. — 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Franciji za univerzitetne profesorje ali asistente
— 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Sevrèsu (januar 1981)
— 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Besançonu
— 3 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Grenoblu
— 4 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Dijonu za študente
7. 1 štipendijo za udeležbo na tečaju mednarodnega prava v Haagu na Nizozemskem
8. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju flamskega jezika na Nizozemskem
9. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju italijanskega jezika v Peruggi
2 štipendiji fondacije CINI za udeležbo na poletnem tečaju italijanskega jezika (za študente)
10. 3 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju madžarskega jezika v Debrecenu
11. 8 štipendij za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika v Drezdenu, NDR
12. 10 štipendij za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika za študente v ZR Nemčiji
8 štipendij za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika za germaniste v ZR Nemčiji
3 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika za negermaniste v ZR Nemčiji
13. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju poljskega jezika na Poljskem (dobro znanje poljskega jezika)
14. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju portugalskega jezika na Portugalskem
15. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju romunskega jezika v Romuniji
16. 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju ruskega jezika v Leningradu
2 štipendiji za udeležbo na vsjem tečaju ruskega jezika v Moskvi
17. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju češkega jezika v Pragi
1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju slovaškega jezika v Bratislavi
18. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju arabskega jezika v Egiptu
19. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju švedskega jezika na Švedskem
20. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju španskega jezika v Španiji

Kandidati naj pošljejo prošnje za udeležbo na navedenih tečajih na naslov: Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje, Parmova 33, Ljubljana, najkasneje do 20. novembra 1980.

- Prošnji, ki mora vsebovati natančen naslov kandidata, je treba priložiti:
1. življenjepis
 2. priporočilo sole oz. univerzitetnega profesorja
 3. fotokopijo diplome.
- Kandidati si morajo sami zagotoviti denar za poravnavo potnih stroškov.

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti Rdečega križa, odgovoren za krvodajalstvo. Kri je nenadomestljivo zdravilo. Človek lahko s krvjo vedno pomaga. Dajanje krvi je dokaz človečnosti in eno izmed meril naše ozaveščenosti in solidarnosti do sebe in drugih.

NOVEMBER 1980

LITJA 3., 4.
TRZIC 5., 6., 7.
SEVNICA 10.
BREŽICE 11., 12.

KRŠKO 13., 14.
TREBNJE 18., 19., 20.
GROŠUPLE 21., 25., 26.
VRHNIKA 27., 28.

Hachmi Azza »Brez komentarja«, mezzotinta 1977 (Maroko)

Stane Jagodič: Spomenik kmetu, fotografija, 1975

Vabilo

Kolektiv Osnovne šole narodnega heroja Martina Kotarja, Šentjernej

vabi vse učitelje, ki so poučevali na tej šoli, da se udeležijo odprtja preurejene in prizidane šole

v sredo, 29. oktobra 1980 ob 11. uri

Kolektiv OŠ Šentjernej

prosvetni
delavec

Časopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstrednevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Milanka Dragar, Leopold Kežar, Marjana Kunej, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Milica Tomše, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: Geza Čahuk, predsednik; Breda Cajhen, Tea Dominko, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 8 din. Letna naročnina 150 din za posameznike, za delovne organizacije 250 din, za študente 100 din. Št. tek. računa 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Nagrajeni osnovni šole

V spomin na dan, ko so borci 1. štajerskega bataljona v noči od 7. na 8. oktober 1941 napadli Šoštanj kot prvo mesto v Sloveniji in ga za nekaj ur zavzeli, praznujejo v Šoštanju 8. oktobra svoj krajevni praznik. Na ta dan podeli krajevna skupnost že nekaj let zapored priznanja in bronaste plakete z grbom mesta Šoštanj najzaslužnejšim organizacijam, društvom in posameznikom. Med letošnjimi dobitniki teh krajevnih priznanj sta tudi osnovni šoli Biba Roeck in Karel Destovnik Kajuh. Obe šoli se imenujeta po znanih predvojnih revolucionarjih, šoštanjskih domačinih, ki sta izgubila življenje med narodno osvobodilnim bojem.

Plaketo s priznanjem je podelil predsednik sveta krajevnih skupnosti inž. Marjan Moškon, prejela pa sta ju za osnovno šolo Biba Roeck predsednica sveta šole Olga Stvarnik, za osnovno šolo Karel Destovnik Kajuh pa ravnatelj šole Karel Kordeš. Iz utemeljitev za podelitev plakete in priznanja povzemamo: Šola Biba Roeck deluje na vzgojno-izobraževalnem področju več kot 200 let in je med prvimi petimi šolami, ki so pred leti uvedle celodnevno šolo, lani tudi v podružničnih šolah v Ravneh in Belih vodah. Tako v vzgoji in izobraževanju kakor tudi na drugih področjih dosega šola lepe uspehe. Uredili so športna igrišča in zgradili novo telovadnico, pred več kot desetletjem pa so ustanovili tudi Napotnikovo galerijo, ki so jo poimenovali po znanem slovenskem kiparju

Ivanu Napotniku.

Tudi v utemeljitvi za Karla Destovnika Kajuha je čeno, da so poleg vsega drugega šolskega dela pred leti zgradili telovadnico pri matični šoli in družnični šoli v Topolšici, kjer lani tudi povsem prenovili matični šoli so pred leti utemeljili spominsko sobo, obišče vsako leto več obiskovalcev. Letos so preuredili tudi strešje, kjer imajo lep družnični prostor, knjižnico, pisarno, kmalu pa bodo odprli tudi minsko sobo kulturniške skupnosti 14. divizije. Več let gojijo pristike z zamejsko šolo Karel Destovnik Kajuh v Gropadnu, Trstu in s tamkajšnjim prostnim društvom Slovan iz Padob. Že dvajseto leto prirejajo tradicionalno razstavo pod geslom Likovni svet otrok, na katero deluje vsako leto okrog 1000 različnih krajev Slovenije. Tudi šoli v Zavodnjah, rojstnem kraju kiparja Ivana Napotnika, ustanovili malo Napotnikovo parsko kolonijo, kjer se vsako leto zberejo učenci kiparjev iz šega okolja in oblikujejo stvaritve v lesu. Tudi na Šoli v Zavodnjah so uredili spominsko sobo kurirjev in vezistov iz N. Brez dvoma bi lahko še nekaj dodali v prid obema šolskolektivoma, vendar smo kratko povzeli le to, kar je pridel ob svečani podelitvi plakete priznanj predsednik sveta krajevnih skupnosti, še posebej daril odlično sodelovanje obema šolama. Za priznanje iskreno čestitamo!
V. KOJC

OSNOVNA ŠOLA HAJDINA
razpisuje dela in naloge

— učitelja likovnega pouka in tehničnega pouka, pogoj PRU nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa. Prijave pošljite tajni šoli.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE HEROJA MILKE KERIN
LESKOVEC PRI KRŠKEM

razpisuje prosta dela in naloge:

— učitelja zemljepisa in zgodovine, PRU za nedoločen delovni čas. Prošnje in dokazila o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po izdaji razpisa. Komisija za medsebojna delovna razmerja osnovne šole Leskovec pri Krškem. Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri kandidatov.

VSAKEMU, KI IZOBRAŽUJE IN VZGAJA, PROSVETNI DELAVEC!

Nova skupinska naročila:
Vzgojno-varstveni zavod Murska Sobota, 75 naročnikov
Pedagoška akademija Maribor, oddelek za razredni pouk Celje, 5 naročnikov
Osnovna šola Tone Žnidarič, Ptuj, 8 naročnikov
Združene osnovne šole, TOZD Osnovna šola Slavko Štampar, Celje, 8 naročnikov
Združene osnovne šole Celje, OO sindikata, TOZD Dom Golob, 5 naročnikov
Osnovna šola Radlje ob Dravi, 4 naročniki
Vzgojno-varstveni zavod Šmarje pri Kopru, 3 naročniki

Dobra obveščенost — vsestranska dejavnost

Začelo se je novo šolsko leto in z njim prihajajo nove številke Prosvetnega delavca — našega strokovno informativnega glasila. Prav ta droben štirinajstrednevnik je edino redno informativno glasilo, ki nas obvešča in združuje bodisi s strokovnega vidika, bodisi kot prosvetne delavce — samoupravljalce. Informiranost pa je nujen pogoj tako za samoupravno angažiranje, kot za naše strokovno delovanje. To je še posebno pomembno prav zdaj, ko se na obeh področjih pojavljajo pomembne spremembe in novosti. Če smo torej ugotovili, da je prav ustrezna obveščенost pogoj za vsestransko dejavnost, pa je treba še posebej poudariti staro resnico, da šole redno, stalno obveščanje povečuje zanimanje za dogodke in novosti. Eden od pomembnih virov informacij s prosvetnega področja pa je prav »ta naš stari dobri« Prosvetni delavec. Na žalost pa lahko ugotovljamo, da je med prosvetnimi delavci premalo razširjen, premalo bran. Vzroki, da je tako, največkrat niso tako zelo »globoki in kompleksni«, temveč izvirajo zgolj iz

naše lagodnosti, naključja in skratka, od nikoder ni tiste spodbude, ki bi nas po najkrajši pripeljala do Prosvetnega delavca, na primer v šolsko knjižnico, kjer si ta vir informacij lahko tanežneje ogledamo ter kaj zanimivega in koristnega tudi preberemo.

Na naši šoli je zadevo redno domiselna in vestna knjižničarka, ki ob vsakem novem izidu Prosvetnega delavca izpiše droben listek najpomembnejših in najzanimivejših naslovov člankov ter listek obesi na oglasno desko v zbornici. Tako zadevo več prepuščena naključju, učitelji zelo pogosto pregledajo oglasno desko kot »interaktivno« vir informacij. Tako te torej najtegne kateri od obetajočih članikov, stopiš do knjižnice po Prosvetnega delavca, časopis, ki ti kdo od najmlajših delavcev morda še sploh ni imel v rokah. Storjen je prvi in najpomembnejši korak. Od tu do rednega prebiranja in zasledovanja vsebinskega in zasledovanja vsebinskega daleč.

V. L.